

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

Tractatus I. De impedimentis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

LIBER OCTAVVS
DE
SACRAMENTO
MATRIMONII,
TRACTATVS PRIMVS
DE
IMPEDIMENTIS MATRIMONII.

Juvat me impedimenta amovere Matrimonii prius, quàm de ipso magis proximè tractationem instituum. Nam propterea in Primo, & Secundo Tractatu hujus Octavi Libri agam de Matrimonii impedimentis, de què horum dispensatione, ut scilicet illis per dispensationem amotis, possim propiùs, atque expeditiùs ad ipsius Matrimonii considerationem accedere. Faveat conatibus nostris omnium bonorum Auçtor, & Donator Deus.

CAPUT I.

Quid, & quotuplex sit impedimentum Matrimonii.

1. Id, quod obstat, ne Matrimonium contrahatur, sive illud sit Physicum, ut ætas infantilis, quæ est inepta ad Matrimonium; sive sit morale, ut prohibitio v.g. ne affinis contrahat cum affine, dicitur Matrimonii impedimentum.

2. Est autem in duplici Classe; Aliud enim est solum impediens, impedit nimirum, sed non invalidat Matrimonium; qualis est v. g. votum simplex Castitatis. Aliud ita impedit, ut etiam invalidet; quale est idem votum Castitatis solemne. Illa primi generis vocantur absolutè impediencia, hæc dirimentia.

3. De impediencia dicemus postea, nunc (utpote gravioris momenti) locum demus dirimentibus, quæ sunt duodecim ex Jure antiquo; quibus, si duo addas ex Jure novo Tridentini, omnia sunt quatuordecim his vulgatis versibus comprehensa:

4. Error, conditio, votum, cognatio, crimen,

Cultus, disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas,

Si sis affinis, si forte coire nequibus.

Et ex Tridentino.

*Si Parochi, & duplicis desit presentia Testis,
Raptæve sit mulier, nec parti reddita tuta,
Hæc facienda vetant connubia, facta retractant.*

Hoc est Matrimonium cum aliquo ex prædictis impedimentis factum, retractatur, atque omnino irritum est, ac nullum, ac si factum non fuisset.

5. Hæc impedimenta, aliqua sunt inducta Jure naturæ, aliqua Jure Ecclesiastico. De Jure naturæ sunt illa quatuor: Error in persona, Impotentia perpetua, Consanguinitas in primo gradu rectæ lineæ, Patris v. g. cum filia, & Ligamen, id est, ligatum esse actuali Matrimonio. Cætera sunt de Jure Ecclesiastico, ut distinctius dicemus in explicatione singulorum.

6. Quæ autem sunt ex jure naturæ, dispensabilia non sunt, & locum habent etiam in matrimoniis Infidelium, quæ verò ortum habent ex jure Ecclesiæ, possunt à Summo Pontifice

N n 2 tifice

fiſſe diſpenſari, & locum nequaquam habent in dictis Infidelium Matrimoniiſ.

7. An alia poteſtas (præter Summum Pontificem) ſive Ecceſiaſtica ipſo inferior, ſive Civilis, Imperatoria, Regia, &c. Matrimonii impedimenta conſtituere validè poſſit, lege apud Doctores æ paſſim.

¶ Sanchez. l. 7. matr. à d. 1. Pont. l. 6. matr. à c. 1. Conc. ninc. diſput. 30. de matr. dub. 1. Perez d. 31. de matr. ſec. 4. Avoſ. q. 9. de matr. ſec. 2. & 3. aliq. apud ipſos.

CAPUT II.

Impedimentum Primum Matrimonii, id eſt, Error.

§. I.

Quid ille ſit?

VT hujus impedimenti notitia plana ſit, Adverte Primò, in contrahentibus Matrimonium, duorum genera errorum poſſe intercedere. Primum, in perſonis ipſis, quæ contrahunt; ut, ſi tu volens contrahere cum Maria, invenias Catharinam.

Secundum, in qualitatibus perſonarum; ut, ſi quis volens contrahere cum Maria pulchra, vel nobili, vel divite, inveniat ipſam eandem deformem, vel ignobilem, vel pauperem. Inter has qualitates, ne adnumeretur ſervitutem; hæc enim propter ſuas peculiariter conſiderationes certò eſt impedimentum dirimens, ut c. 3. explicabimus: adnumeretur tamen ipſum nomen contrahentium, nam ex ſolo nominis errore non vitari Matrimonium, quando conſtat de perſona, nimis eſt certum.

2. Adverte Secundò, Errorum poſſe interdum eſſe antecedentem, & dantem cauſam contractui, interdum comitantem. Prior contingit, quando conſenſus totus innititur errori. Contingit autem, ſive circa ſubſtantiam: ut, ſi Antonius, idè ducit hanc, quia putat eſſe Mariam, ita, ut, ſi ſciwiſſet non eſſe Mariam, non conſenſiſſet in illà: ſive circa qualitates, ut, ſi ideo ducit Mariam, quia putat, eſſe divitem, ita, ut, ſi ſciwiſſet non eſſe divitem, in illam non conſenſiſſet. Poſterior, id eſt, error comitans contingit, quando conſenſus non innititur errori; & quidem pari modo, ſive circa ſubſtantiam, ut, ſi Antonius ducit hanc v. g. Berram, ita, ut, ſi ſciwiſſet eſſe Mariam, adhuc conſenſiſſet; ſive circa qualitates, ut

ſi Antonius ducit Mariam, putans eam eſſe divitem, ita tamen, ut, ſi ſciwiſſet divitem non eſſe, adhuc illam duxiſſet.

3. Adverte Tertio, Errorum circa prædicta poſſe eſſe vincibilem, vel invincibilem, ut alibi nimis ſæpè, per alias occaſiones, explicavimus.

4. Adverte denique Quarto, Conditionem aliquam poſſe apponi contractui, atque adè Matrimonio, tribus modis, Actualiter, Virtualiter, Habitualiter. Actualiter eſt, quando expreſſè ea ponitur, ut: *Si es dives, te volo ducere, ſecus æquaquam*. Virtualiter, quando licet in contractu actualiter non ponatur; tamen de ea cogitatum fuit, & fuit appoſita antea, & illà non retractatà, datur conſenſus contractui; ut, ſi Antonius v. g. declarafſet, ſe nolle ducere Mariam, niſi ſub conditione, quòd ſit dives, vel pulchra, vel non ex genere Judæorum, &c. Et deinde, hoc animo non mutato, conſenſit in Mariam, quæ eſt inops, vel fœda, vel ex Judæorum genere. Habitualis, quando nec de illa conditione cogitatum fuit, nec illa appoſita eſt in contractu, quamvis in ea diſpoſitione ſit, vel fuerit contrahens, ut ſi de illa cogitaſſet, non contraxiſſet. Duxit Antonius v. g. Mariam, nihil cogitando de ejus paupertate, vel divitiis, ſed deinde invenit eam eſſe pauperem: id quod ſi ſciwiſſet, vel cogitaſſet, nunquam illam duxiſſet.

5. His poſitis ſunt duæ regulæ. Altera facilis in praxi. Error circa ſubſtantiam jure naturali eſt impedimentum dirimens. Altera difficilior, propter exceptiones, quas habere debet. Error circa qualitates perſonæ non eſt impedimentum dirimens. Sed ſingulas ſeparatim explicemus.

ERROR CIRCA SUBSTANTIAM.

6. Error circa ſubſtantiam perſonæ, ut cum unus, vel una ſupponitur pro alio, vel pro alia, ſive ſit antecedens, ſive comitans, ſive vincibilis, etiam ſi craſſus ſit, & ſupinus, ſive invincibilis, irritum proſus reddit Matrimonium. Ita Sanchez, b aliq. paſſim. Et ratio eſt manifeſta, quia ejuſmodi errores, quicunque ſimiles, conſtituunt ignoratam eam perſonam, inquam, tanquam in objectum tendere deberet conſenſus; at circa id, quod ignoratur, nullus actus, ſeu conſenſus voluntatis tendere poteſt, juxta illud Juris, *Errantis nullus eſt conſenſus*. Confirmatur, ſi

si quis nolens à te emere aurum, tu ei des vitrum, quod tamen ipse per errorem putet, esse aurum, nonne est invalida emptio? Ita igitur erit, si Antonius nolens ducere personam Mariæ, inveniatur esse Bertam.

7. Contra, si Antonius ducens Bertam, quam Bertam esse cognoscit, diceret, *Si hæc esset Mariæ, illam certe ducerem*, validum a esset Matrimonium cum Berta; quia ejusmodi dicendi modus ostendit id, in quod Antonius consentiret, non verò id, in quod consentit de præsentibus; consentit enim re ipsa in Bertam.

8. Dices. At Sacramentum Baptismi v. g. est validum, si quis, dum baptizat hunc, putat esse alium.

Respondeo, id non esse mirum, quia Baptizans dirigit actionem, & intentionem suam in hunc præsentem, quicumque tandem sit: ac contrahens suum consensum dirigit in determinatam personam hæc v. g. Mariam. Quod si Baptizans diceret: *Volo baptizare hunc, si is est Petrus*; Certè non baptizaret, si esset Paulus: quam tamen intentionem conditionalem illicitè, & nimis imprudenter haberet.

9. Dices iterum. Venditio hujus equi valida est, etiam si emptor putet, venditorem esse Titium, cum verè sit Cajus.

Respondeo, neque id mirum esse; quia regulariter ad contractum emptionis, & venditionis parum conducit, sitne hic, vel ille, qui vendit, dummodo legitime vendat; cum tota venditionis substantia versetur circa objectum, seu materiam, quæ emitur. Addo nihilominus, neque illam fore validam emptionem, qua conditionaliter quis sic emeret, *Emo à Titio equum v. g. si hic venditor est Titius, & re ipsa Titius non esset*.

10. Inquires. Quodnam peccatum committat is, qui per dolum cooperatur, ut quis cum errore contrahat Matrimonium?

Respondeo. Si, ut contrahatur cum errore personæ, de quo hic agimus, peccare mortaliter, non est dubium; quia tunc cooperatio esset ad invalidum Matrimonium; id, quod rem esse gravem, vel stultus videt. Si verò, ut contrahatur cum errore qualitatum, de quo loquimur numero sequenti, satis alibi explicui, nempe *lib. septimo Decal. cap. quinto §. secundo*.

ERROR CIRCA QUALITATES.

11. Error circa qualitates, sive error à te ipso proveniat, sive per dolum ab alio; sive idem error sit antecedens, sive comitans; sive quomodocumque vincibilis, sive invincibilis, non facit Matrimonium invalidum, sed illud erit validum, sive contrahens cogitaverit de hujusmodi qualitatibus, sive non cogitaverit, modò non adsit aliqua ex duabus exceptionibus mox explicandis.

Ratio est, quia ad valorem contractus Matrimonii satis est, si consensus sit circa substantiam corporis, quæ murus datur: quicquid ergo est extra corporum substantiam, accidentale est, nec (si aliud non addatur) potest invalidum reddere contractum Matrimonii.

12. Confirmatur Primò, quia ad valorem contractus civilis v. g. venditionis, satis est consensus in substantiam, de qua agitur, nec est opus ad circumstantias omnes advertere; secus cum præjudicio humani commercii vix ullus consisteret contractus, quia vix unquam advertuntur ejusmodi omnes circumstantiæ.

13. Confirmatur Secundò. Quia eodem modo Professio Religiosa est valida, quamvis ejus qualitates, & asperitates victus, fratrum mores, Rigor, Prælatorum, &c. Non advertantur. Id, quod rectè Sanchez b probat ex ea ratione, quia secus, nullus status perpetuus; (qualis est Religio, & Matrimonium) diceretur, & esset stabiliter electus, quia semper novæ circumstantiæ in illo advertuntur. Quæ ratione tamen aliquando error in qualitatibus, quæ redundat in substantiam, professionem irritet, alibi e diximus.

PRIMA EXCEPTIO.

14. Accedamus nunc ad exceptiones. Exceptio prima est, validum non esse Matrimonium, si expressè contraxeris sub conditione talis qualitatis, quam deinde talem adfuisse, non invenias, ut si dicas: *Sies dives, si es virgo, si es nobilis, si non es ex progenie Iudeorum, tecum contraho*. Virginitate enim, vel divitiis, vel nobilitate non existente, vel existente Judæorum progenie, nulliter contrahis. Ratio est manifesta, quia consensus conditionatus de præsentibus, conditione non existente, nullus est.

N 3

cL. 8. in
Deal. 1. tr.
1. c. 7. §.
11. d. n. 17

est. Atque hæc, ut vides, est conditio actualiter posita in ipso contractu Matrimonii.

15. Sed quid Primò, si conditio sit virtualis, qualem explicuimus *nu. 4.* v. g. ego nunquam contrahere volo cum Maria, nisi sub conditione, quòd sit Virgo, & deinde, hoc animo non retractato, sed nec actu cogitans ad hanc meam dispositionem, contraho cum Maria putans esse Virginem, cum talis tamen non sit, validumne est Matrimonium?

16. Respondeo esse invalidum, quia illa prior intentio, cum non sit retractata, & adhuc duret, ut supponim⁹, æquivaleret conditioni actualiter positæ. Confirmatur, quia idem

a Lib. 2. opus. de sa- diximus *a* alibi de Confectione Sacramento-
crisi. Missæ rum, valere scilicet intentionem virtuales, ac
si esset actualis.

c. 1. §. 2.

17. Ex dictis meritò declaratum fuisse nul-
b Pont. l. 4 lum Matrimonium cuiusdam mulieris, testa-
matr. c. 21 tur Pontius, *b* quæ sæpè dixerat, se *potius*
num. 13. mortem sibi allaturam, quam cum certò quo-
c Barb. in dam viro iaturam Matrimonium; si is esset
voto deci- ex Judæorum progenie; & post illud contra-
fruo 19 ar. ctum, ex Judæis inventus est, quia (inquit
3. multa de Pontius) ex circumstantiis clarè apparuit, il-
hoc q. eru- lam conditionem virtualiter remansisse. Me-
dite afferès ritò item simile quid refert Barbofa *c* de Ma-
d Caram. trimonio cuiusdam mulieris, quæ se nobilem
in Th. fun- sinxerat. Meritò demique similem casum nar-
dament. rat Caramuel, *d* quos si est otium, lege.

prim. edit.

n. 1340.

fol. 708.

18. Quid Secundò, si conditio sit habitua-
lis, quam explicuimus eodem *nu. 4.* Si quis
v. g. ita sit dispositus, ut si advertisset ad hanc,
vel illam qualitatem, non contraxisset; nun-
quam tamen ad illam advertit; & deinde
contraxit, nihil item advertendo?

Respondeo. Tunc certè validum est Ma-
trimonium, quia in contractibus non atten-
ditur ad id, quod fecisses, vel voluisses in aliis
circumstantiis, sed ad id, quod re ipsa fecisti,
& voluisti circa substantiam contractus, ut
sic enim absolutè consensum præbuiisti sub-
stantiæ, nec adfuit ulla conditio, sed solum
adfuisse, quod nihil operatur. Confirmatur,
quia idem docuimus *loc. cit.* id est, non suffi-
cere, ad validitatem confectionis Sa-
cramentorum dispositionem,
habitualem.

SECUNDA EXCEPTIO.

19. Jam verò secunda exceptio ejusdem
posterioris regulæ hæc est. Quando error cir-
ca qualitates refunditur, seu redundat in sub-
stantiam personæ, seu adducit errorem in
substantiam, invalidum parit Matrimonium.
De Matrimonio loquor, nam pro aliis mate-
riis aliter sumi errorem in substantia *e* alibi
declaramus.

e In li. 3. in

20. Sed hoc opus, hic labor. Ecqua enim
ratione hanc redundantiam cognoscam? O-
perosum id esse fateor, ut etiam fateatur San-
chez; *f* ex quo tamen, aliisque Doctoribus
duas vias ad inveniendum, quod quæris indi-
cabo, quarum altera ostendet nullitatem ma-
trimonii, altera validitatem.

Doc. n. 7.

c. 7. §. 11.

O-

num. 17.

f Sanc. l. 7.

duas vias ad inveniendum, quod quæris indi-

matr. d. 11.

no. 21.

21. Prior via. Si occasione, seu considera-
tione alicujus qualitatis formet homo concep-
tum alicujus personæ determinatæ, seu in-
dividuæ, & singularis, tunc illa qualitas re-
funditur in personæ substantiam, & conse-
quenter, si qualitas illa non adfit, sed per er-
rorem putetur adesse, invalidat Matrimonium.
Exemplo res fiet clarior. Videt quis mu-
lieres duas, alteram sedentem, stantem alte-
ram, ac dicit: *Volo contrahere Matrimonium*
cum hac, quæ sedet. Vel videt alius duas puel-
las, & ex amico audit hanc esse nobilem, il-
lam ignobilem, hanc esse virginem, viduam
autem illam, dicitque: *Se velle contrahere cum*
ea, de qua meliores audit qualitates. Ajo, illam
fessionem, hanc nobilitatem, hanc virginita-
tem, melioresque qualitates, qualitates qui-
dem esse, sed in præsentem esse signa substantiæ
ejus, cum qua ille homo inire Matrimonium
intendit, atque aded important determina-
tionem personæ, cum tota intentio illius sit
ad illud individuum, quod fedet, quod nobile
est, quod virgo, &c. Si ergo alia dicto ho-
mini præsentetur, cum qua per errorem con-
trahat, nulliter contrahet.

22. Posterior via. Contra, si aliunde for-
maverit homo conceptum talis determinatæ
personæ. Cognovit v. g. hoc individuum,
hanc determinatam puellam Mariam, sed
illam jam cognitam, quoad personam, putat
divitem, nobilem, ex hac progenie, ex illa
Civitate, vel amici, ut talem eandem jaçent,
cum talis verè non sit, & sub hoc errore cum
illa Matrimonium contrahat; validè contra-
hit,

hir, quia nunc etiam est in qualitatibus, quæ non refunduntur in substantiam personæ: jam enim illam ducis, quam ducere decrevisti.

tem animo retenta, non accipiendi eam, nisi primogenita sit.

Atque hæc ex prædictis Doctoribus verba allata, sufficiant: Cæterum, qui alia cupit, ad eat Barbosam, e qui nimis multa refert per extensum.

c Barb. in voto decisivo 15.

CONFIRMANTUR PRÆDICTA Auctoritate Doctorum.

§. II.

Ex dictis deciduntur duo casus: alter olim decisus à Tabiena; alter allatus ab Hostiensis.

n. 3.

23. Explicabunt magis, magisque rem, de qua agimus, verba aliqua Pontii, Coninck, Layman. Pontius a sic habet: Denique hinc fit, vitari quandoque Matrimonium ex errore in eisdem qualitatibus, ut cum animus contrahentis expresse nititur illi qualitati, quamvis accidentalis est enim ille consensus virtualis condicionalis. Vnde, si quis contraheret cum aliqua, quia existimabat, divitem esse, vel nobilem, vel honestam, vel virginem, ita, ut his qualitatibus ducatur ad contrahendum, & his innitatur expresse, aliter non contracturus, in quo casu talis consensus dependet ab ea circumstantia, & illam habet pro conditione assensus, invalidum erit Matrimonium, si dives non sit, aut nobilis, aut honesta, aut virgo: in foro quidem conscientia, si ita res se habet, & etiam in exteriori foro, si probari poterit.

24. Coninck. b Petrus incidit in aliquam personam sibi incognitam, agit aliquantulum cum ea, deinde rogat, quamnam sit, falsoque dicitur ei, esse filiam unicam talis Ducis, deinde eam ducit uxorem, est solum error qualitatis, & Matrimonium valet, quia determinatur ad concipiendam certam personam ex prioris conversatione, & per eam narrationem non determinatur, ut putet eam esse aliam ab ea, quamcum egit, sed ut putet ei, talem qualitatem convenire. Excipie casum, quo filia talis Ducis per famam ei prius esset singulariter nota, tunc per eam narrationem determinaretur, ut hanc in particulari sibi ducendam proponeret.

25. Idem paulo antè dixerat: Solus illius qualitatis error involvit errorem persona, qua determinat intellectum contrahentis, ut certam, ac omnino determinatam personam concipiat, cum qua hic, & nunc intendit contrahere, eamque cum qua externum contractum celebrat.

26. Et paucis interjectis lineis: Ita ut veram sit, ipsum non intendere cum hac contrahere, sed cum ea, quam hanc putat esse.

27. Layman. d Si Caja visu prius nota, & ad Matrimonium determinata fuisset, tamen si postea simul et se primogenitam, cum non sit, valebit Matrimonium, nisi actualis intentio fuisset, sal-

1. Circa annum 1508. Adolescens quidam petiit in uxorem filiam cuiusdam, quam valde formosam fortè viderat, verum illam ei denegavit Pater, causans, eam esse secundogenitam, se tamen facile daturum primogenitam, quam nubere prius, decebat. Ad hæc Adolescens petiit à Patre, ut prædictam primogenitam ostenderet cuidam viro gravi, ut is sincerè, & ex fide ipsi Adolescenti referret, an etiam, & ipsa pulchra esset: annuit Pater, sed verò illi ostendit filiam secundo genitam, nam primogenita deformis erat. Adolescens ergo à viro illo gravi conscius factus, etiam illam ipsi ostentam pulchram esse, cum ea contraxit per verba de præsentis, sub Vesperas fortassè, vel sub luce candelarum, quando ejus formam advertere non potuit. Inventa deinde ea nequaquam pulchra, contendebar Adolescens, Matrimonium nullum fuisse. Sed Tabiena, fuit ipsemet refert, respondit, fuisse validum, quia error fuit in qualitate pulchritudinis, non in substantia; Adolescens enim jam consensus in Primogenitam, quam ipsi obrulit Pater: quare illam duxit, quam voluit. Hanc responsionem approbat Sanchez, g aliique, sed illam reprobat Pontius, h quia Adolescens consensus in illam, quæ fuit ostensa viro illi gravi, at hæc non fuit Primogenita.

Quid ego scientiam paucis expedio. Ex regula data num. 16. colligo Pontii sententiam esse potius approbandam, quam illam Tabienæ, & Sanchez; etenim Adolescens, occasione pulchritudinis, se determinavit ad volendam illam determinatam, quam ostendit Pater, Pater autem secundam ostendit; ergo illam determinavit Adolescens. Falsum igitur videtur esse, quod ait Tabiena, Adolescentem non consensisse in secundo genitam ipsi à Patre denegatam, sed in Primogenitam, quam Pater

f Tab. in summa V. impedimentum qu. 4. Sanchez. l. c. n. 35. h Pont. l. 4. c. 22. n. 5.

Pater obtulit; falsum, inquam, quia ipse consensit in personam illam determinatam, quam vidit ille vir grayis, & non in aliam, quam Pater obtulit; obtulit enim hic primogenitam, sed Adolefcens non se determinavit ad oblatam à Patre, sed ad offensionem amico.

Hofstienfis Casus alter sic narratur, seu figuratur ab *a*
ap. Barb. Hofstienfi.

lo. cit.

Anglus quidam vilis conditionis Romam veniens, finxit, se filium esse Regis Angliæ. Quo mendacio seduxit nobilem puellam, ad contrahendum cum ipso Matrimonium. Non multo post, detecta fraude, quaesitum fuit, an validum deberet pronuntari Matrimonium.

Respondeo: Mihi videtur, nullum esse pronuntiandum. Ratio est ex dictis duplex. Nam Primò, puella illa non videtur consensisse absolute in personam præsentem, sed in illam, prout ipsi affixa esset nobilitas Regia; puella enim semper præsumitur fuisse cum expressa intentione, perinde, ac solent esse nobiles cæteræ puellæ, ut nollet nubere cum homine vili, & hanc intentionem nunquam retractasse.

Secundò, efficacius: quia puella non alia via cognovit hunc hominem præsentem, cujus Matrimonio consensit, nisi occasione, seu consideratione filiationis Regiæ: quare ipsa consensit in hunc hominem, ut filium Regis, non verò in hunc hominem, qui indicaretur Regis filius, quemadmodum diximus *num. 21.* de eo, qui elegit pro sua uxore illam, quæ sedebat, nam ita hæc puella elegit illum, qui cum veritate esset filius Regis, non verò, qui fictus.

Profectò, si puella hæc consensisset in hunc præsentem, quem judicabat, sive ex se, sive ex dolo alterius, esse filium Regis, validum fuisset Matrimonium: At verò, quia puella consensit in filium Regis, quem ipsa sibi in mente proposuit (sic enim videtur res se habuisse) non fuit validum, quia, ut constat ex dictis, error fuit in qualitate redundante in personam. Lege Barb. *b* qui multorum Doctorum verba affert, ad firmandam hanc decisionem, etiam in foro externo, quia ex dictis circumstantiis, aliisque expensis, illud præsumitur, quod dictum hæctenus à nobis est.

Et quidem, quamvis ille homo se finxisset

filium Regis, nec explicuisset cujus Regis, idem puto dicendum; Eadem enim est ratio, (licet Bonacina *c* non eandem esse dicat) ac si explicuisset; si enim puellæ consensus in nixus totus fuit nobilitati illi Regiæ, voluit cum filio Regis, quicumque is Rex esset, Matrimonium celebrare, non autem cum homine vili præsentem. Nam universaliter, si quis, sic dicat: *Volo hunc, quem puto v. g. esse Regem, errat in qualitate tantum*, Si sic: *Volo Regem v. g. quem puto esse hunc*; tunc error qualitatis redundat in substantiam, ut diximus, casus autem noster hic posterior est.

CAPUT III.

Impedimentum Secundum.

Conditio, id est, Conditio servitutis ignoratæ.

§. PRIMVS.

In quo consistat hoc Impedimentum.

1. **Q**uando persona libera forte contrahit Matrimonium cum persona, quæ sit verè serva (hoc est Mancipium, quod bello iusto captum sit, licet deinde aliis venditum) vel servitutem dictæ personæ ignorat, vel scit. Si ignorat, invalidum erit Matrimonium; servitus enim alterius ex sponsis ab altero ignorata impedimentum est dirimens, de quo loquimur: Si scit, validum erit, etiam non consentiente Domino, unde hic de illo agendum non est, Dixi (verè serva) nam ii, qui alicui propter mercedem famulantur, hoc impedimentum nequaquam contrahunt.

2. Ratio, cur inductum fuit hoc impedimentum, est, quia licet servitus sit qualitas, tamen deceptio in ipsa, trahit gravissima incommoda, unde meritò Ecclesia sic definit. Nescimus autem, à quo Pontifice hoc impedimentum fuerit inductum, sed illud tamen passim supponunt Sacri d. Canones.

3. Ratio etiam, quòd, etiam Domino nobile, sit validum Matrimonium cum serva, vel servo cognito contractum, est, quia quilibet est dominus sui corporis, ut docet rectè S. Th. e in iis, quæ pertinent ad proles generationem, *num. 4.*

b Barb. in voto decifivo 19. cit. art. 3.

tionem. Adde, Dominum non habere jus tollendi à seruo remediū concupiscentiæ. Quòd si ex eo Matrimonio cum serua orientur alteri conjugii aliqua incommoda, & quidem nõ leuia, dum aliquando obsequia debita Domino à serua, impediunt obsequia debita viro, tamen iam ipse liber cedit iuri suo, quando seruitutem alterius cognoscens, Matrimonium inicit cum illa.

4. Sive autem ignorata fuerit seruitus per ignorantiam inuincibilem, sive, ut probabilius est, etiam per vincibilem, & crassam, sive per errorem antecedentem ad ipsum Matrimonium, sive etiam ipsi comitantē, impedimentum dirimens erit, quia sic semper est ignorata seruitus, unde personam liberam suo iuri cessisse in contractu tam oneroso, & perpetuo præsumere non vult Ecclesia. Ita Sanchez, a 7. matr. d. & Hurtadus. b

19. n. 20. 5. Si ipsa persona serua sine ulla culpa ignoret suam seruitutem, & bona fide contrahat cum libero, adhuc est impedimentum dirimens, ut etiam dirimens est, si cognoscatur seruitus, sed nesciatur, eā esse impedimentum (quæ dicitur ignorantia Juris) quia Ecclesia, independenter ab ipsius cognitione, affixit eiusmodi impedimentum seruituti.

6. Hic per occasionem Nota, in casibus, in quibus, inter seruum, & liberam; vel contra, est validum Matrimonium, filios sequi conditionem ventris ex communi doctrina, quod etiā seruatur, quando filii eorundem essent naturales. Sensus autem hujus dicti est, ut in favorem libertatis, si Mater fuerit libera, sive solum, quando concepit, sive solum, quando peperit, etiam si libertatem per unum diem habuerit, libera sit proles. Serua autem tunc solum erit dicta proles, quando mater toto tempore, quo concepit, uterum gessit, peperitque, libera non fuit, lege Sanchez. c

24. n. 10. AN PECCET MANCIPIUM, SI MATRIMONIUM CONTRAHAT CUM PERSONA LIBERA VOLENTE, & SCIENTE, SED NESCIENTE, VEL NOLENTE DOMINO?

7. Paulo ante dixi, nullam legem tollere à seruo jus libertatis ad Matrimonium, nunc ergo consequenter ajo, illicitè à Domino, Matrimonium, vel usum ejus rationabilem prohiberi suo seruo, ac posse eiusmodi seruum, ac debere à Iudice Ecclesiastico prote-

Tamburinus de Sacramentis.

gi. Vide tamen apud Sanchez d'excusationem d' Sanchez. f. quandam, 7. matr. d.

Objicies: Ergo peccaret Dominus seruum uxoratum vendendo, vel mittendo in regionem distantem, quādo illum sequi non valeret, quia sic impediret usum Matrimonii?

Respondeo. Ita putant nonnulli cum Sanchez Verum Delugo, f. cum quo sentit Coninck. g. e. Sanchez. ibid. & Perez, h. rectius distinguunt. Vel agimus, an d. 22. n. peccet Dominus contra Iustitiam, & dicendū 11. & 12. contra Iustitiam non peccare, quia jus conjugii f. Delugo non debet Iuri Domini præjudicium ferre; de Iust. d. secus, neque possit illum apud se retinere, vel 3. n. 24. sibi emere, quando multum distat uxor: quod g. Coninck esse contra praxim quotidianam, qua, abique d. 31. dub. ullo serupulo, ex eo capite, quod eorum uxores sequi ipsos non valeant, emuntur serui. h. Perez. de

Vel agimus, an peccet contra charitatem, matr. d. 21 & dicendum, tunc demum vendentem, & sec. 7. ementem peccare, quādo sine suo gravi damno potest ab ea venditione, vel emptione se abstinere, & tamen non se abstinere; obligat enim tunc charitas ad succurrendum bono spirituali conjugum: In quo casu poterit Iudex Ecclesiasticus Dominum cogere, ut vendat seruum in loco, ubi is queat cum sua conjugate convivere. De qua re vide distinctius Pontium, i. atque idem dic de Missione serui i. Pont. l. 7. in partes remoras ab uxore, & c. matr. c.

His positis. Respondeo ad id, quod propositum est in titulo hujus paragraphi, verbis Coninck. k. qui cum dixisset, ex Sacro Textu k. Coninck omnes communiter colligere, Dominum nõ d. 32. de posse sine justa causa, seruorum Matrimonia matr. nu. directè impedire, id est, nolendo hæc illis ul-

lo modo permittere, addit: Nota tamen, nisi aliqua justa causa aliud suadeat (qualis esset, si timerent serui, ne Dominus malitiosè eorum Matrimonium impediret) teneri prius Dominorum consensum petere, antequam cum aliqua contrahant; id quod colligitur ex Concilio, l. quod requirit voluntatem Dominorum, ut conjugia seruorum seruetur. C. sint omnino legitima. Ratio autem est, quia hoc Fin. 29. q. exigit reverentia, quam iis debent. Praesertim cū sæpè multum Dominorum intersit, utrum serui cū hac, vel illa contrahant: ideoque durum iis sit, si m. Sanchez. serui, iis inconsultis, cum aliqua contrahant, qua l. 7. matr. ipse valde ingrata, ac multas molestias paritura disp. 21. a. sit. Hæc Coninck. m. n. 12. De-

In concursu obsequii Domini, & Conjugis, lugo, cui debeat prius satisfieri, habes dilucide apud Coninck citatos. ll. cc.

§. II.

Servitus diminuta quid operetur?

1. **I**D expeditius explicabo per sequentium casuum figuraciones. Berta est nunc serva, quæ tamen hinc ad duos annos ex testamento sui Domini acquireret libertatem. Porro, dum præfixum libertatis tempus nõdum advenisset, contraxit Matrimonium cum Titio, ejusmodi temporaneam servitutẽ ignorante, validenẽ cõtraxit, sustinendumq; Matrimonium, saltem post annos illos duos exactos?

2. Respondeo. In validẽ contraxisse, nec sustineri a posse Matrimonium, nisi adveniente libertatis tempore, legitima adfit ratificatio. Ratio est, quia Sacri Canonẽs indistinctẽ loquuntur, nec excipiunt servitutem temporaneam, & ex alia parte, eo medio tempore verẽ ea persona serva est, ut expressẽ habetur in *Jub. L. Statu* re. *b. Sanchez, e* & *Perez d* putant, probabile liberum esse, valere Matrimonium, si servitus remota sit infra sex menses, cum parum pro nihilo reputetur. Sed his non acquiesco, quia *c. Sanchez. l. carentia* servitutis est de substantia cõtractus *7. d. 19. n.* Matrimonii, & de solemnitate actus, quæ ad tunc observanda est.

3. Contra, Catharina, quæ serva est, Dominus concedit nunc duos annos libertatis, intra quos, dum libertate gaudet, nubit cum Titio ejusmodi Catharina conditionem ad servitutem migraturæ nesciẽte, validenẽ nubit? Scio autem, ut notat *Sanchez, e* non posse concedi libertatem ad tempus; semel enim concessa libertas, etiam pro brevi tempore, cõ revocari ea ex jure non possit, perpetua est: sed casus proponitur pro iis locis, ubi fortẽ lex Municipalis admittit ejusmodi temporaneam libertatem.

4. Respondeo, Catharinã nubere in validẽ. *f. Sánchez. l. c. f.* quia ipsa, dum reditura est ad servitutẽ, verẽ libera non est. Ita decrevit Textus dicens, eo medio tempore non cessare, sed dormire servitutem. Et quidem mentõ ita decretum est, quia si conjux redire debet ad servitutem, non poterit liberẽ dare corpus suum alteri in perpetuum, quod est de essentia Matrimonii. Nã propterea servus similis temporaneus non potest Ordines Sacros licitẽ recipere, nec domicilium mutare cum præjudicio Domini.

5. Denique Maria fuit serva, nunc verõ li-

bera jam est, quo pacto Latine vocatur *liberata*, Titioque nubit nescienti antiquam Maria servitutem, nubitne validẽ?

Respondeo, validẽ sanẽ, g quia libera libera verẽ est.

§. III.

Servitus, vel Libertas putata.

6. **T**Riplex est casus decidendus. Primus: Duxit Titius Bertam liberam, quam tamen per errorem putat servam. Valuitnẽ Matrimonium?

Respondeo, Sanẽ valuit, tum, quia Ecclesia vetam servitutem, non autem putatam constituit esse impedimentum, tum, quia in hoc casu non obstat servitus Matrimonio, si Titius putavit Bertam esse servam, & tamen illam duxit.

7. Secundus casus est prædicto oppositus. Antonius duxit Mariam servam, quam tamen ipse putat liberam, validenẽ ducit?

Respondeo, Profectõ non oportebat hunc casum proponere; in hoc enim adest ipsissimum impedimentum servitutis ignoratæ, de quo hæctenus locuti sumus.

8. Quandoquidem ergo hic casus proponendus non erat, succedat alius illius loco. Petrus servus ducit Mariam servam, putans, ipsam esse liberam, valetnẽ Matrimonium? quasi servitus unius compensetur cum servitute alterius?

Respondeo valere. Ita *Aversa, b* & communiter, non quidem propter dictam compensationem, sed, quia Sacri Canonẽs statuerunt dumtaxat (ut patet in Textibus supra citatis) esse impedimentũ dirimens servitutẽ ignoratam ab altero libero. Quare irritum reddiderunt solũ Matrimonium personæ liberæ cum personæ serva ignorata, non verõ personæ servæ cum personæ serva, quam vis ignorata.

9. Tertius casus. Titius liber contrahit cum Lucia serva, putans eam esse liberam, sed eo animo, ut si scivisset eam esse servam, adhuc cum ea contraxisset, qui est error in qualitate servitutis, non antecedens, sed comitans, contraxitnẽ validẽ?

Respondeo. *Sanchez i* aliq; docent invalidẽ: *Silvester, k* aliique validẽ. Sed cum *Sanchez* est sentiendum, quia intentio Titii antecedeas retendit absolutẽ in servam verẽ, sed

g. R. lib. 3. c. 2. n. 11. Peru. l.

h. A. 12. de lib. 7. matr. 18. n. 6. Bonac. l. 2. n. 4. Laym. 17. 102. c. 2. k. Silve. l. 1. c. 2. de

à se.

à se ignoratam, atq; adeò inhabentem impedimentum dirimens: quo existente, consensus validus ad Matrimonium esse non potest.

§. IV.

Servitus cessans per ipsum Matrimonium.

Auth. ad 1. In favorem libertatis decernitur à Jure Civili, ut, si Dominus personam servatam suam tradat in Matrimonium personæ liberæ, servitute nequaquam detecta, secuto habet Sanch. Matrimonio, eo ipso, serva sit libera; quod de ma. l. 7. idem satis probabiliter est; si ipse Dominus, d. 20. vel Domina Matrimonium contrahat cum b Pont. l. 7. suo mancipio, ut tenet Pontius, & alii que. Iam matrim. c. quæritur, an in his, similibusque casibus, in 44. à n. 2. quibus persona serva evadit in ipsa Matrimonio contractione libera, servitus ignorata sit d. 14. diff. impedimentum dirimens?

4. 2. Respondeo, Dux sunt de more sententiæ. Sanchez c. docet, non esse dirimens, sed tunc Matrimonium valere, quia (inquit) in eo instanti, in quo Matrimonium contrahitur, jã realiter illa persona sit libera: ergo evolat impedimentum. Immo, tamen in illo instanti non evolare, cum statim, finito consensu, finienda sit servitus, & item abolenda sit vilitas talis personæ; mortali, & humano modo, dicenda esset dicta servitus nequaquam adesse; tam parvum enim instans nullius considerationis in humanis commerciis est.

d G. Hurt. l. e. diff. 3. 3. Verum Hurtadus, & alii que docent, adesse impedimentum dirimens, & non valere Matrimonium, quia servitus (inquit) non tollitur, nisi à Matrimonio valido; ergo debet in priori signo supponi validitas Matrimonii, ut in posteriori dicta servitus tollatur ex vilitate Matrimonii, quod tamen in casibus dictis esse nequit; cum in priori signo supponatur servitus ignorata.

Confirmatur: quia in Jure Canonico servitus ignorata, absq; ulla limitatione est impedimentum: At nunc jã est servitus ignorata. Esto autem vilitas illa personæ in dictis casibus cessasse dicenda sit; tamen cum Ecclesia voluerit sine ulla limitatione, servitute ignoratam esse impedimentum, semper tale erit, si vilitatem reddat, si vilitatem non reddat.

Profectò secundum prudentem hominum existimationem servitus non redderet vilitatem Regnam v. g. bello justo captam, & tamen

Matrimonium cum tali servitute ignorata, nullum esset.

4. Utamque opinionem esse probabilem rationes utriusque allatae me fateri cogunt: neque obstat probabilitati prioris sententiæ illud, quod nolimus concedere eidem Sanch. §. 2. n. 2. ibi enim agebatur de tempore, hic de instanti.

§. V.

Obligatio servitutum occultantis.

1. **C**ertum est, quando post contractum Matrimonium cognoscitur servitus antea ignorata, debere conjuges abstinere à petendo, vel reddendo debito conjugali, & posse propria auctoritate relinquere hoc Matrimonium, & aliud inire, si nolint legitime hoc ratificare, perinde, ac debet fieri in ceteris impedimentis dirimentibus. Solum hic, & semper advertè, scandalo existente, accedere debere Judicis Ecclesiastici auctoritatem: nisi sub aliquo rationabili pretextu obviam ire scandalo ex se dicti conjuges possent, ut dicam in 2. simili, cum de Divortio.

2. Hoc, inquam, certum est. Sed quæritur Primò. An persona decipiens, hoc est, quæ suam servitutum occultavit, possit licite resiliere à Matrimonio sic invalide contracto, nolendo illud ratificare, si alter illud ratificatum velit: nam personam deceptam licite resiliere posse, etiam alia nolente, non est dubium.

3. Respondeo, etiam illam posse, licet enim peccaverit attentando Matrimonium, quod Ecclesia prohibet; tamen, quia revera, nullum illud est pro utraque persona, & rectè solet dici, nunquam posse Matrimonium ex una tantum parte claudicare, idèò atq; utraq; persona potest: Quare dicta persona decipiens non obligatur fide novo consentire, etiam si decepta id requiratur; quia non obligatur ex vi Matrimonii; hoc enim, ut dixi nullum est; nec ratione sponsalium, seu promissionis factæ; nam infra dicemus, illud Matrimonium invalide attentatum, nec parere vera sponsalia, ne validam promissionem; cum neque hæc valeant inter personas inhabiles, id est, inter habentes impedimentum dirimens, si promissio fuit absoluta, & non pro tempore, quo cessabit impedimentum, uti ibidem latius explicabimus.

4. Dixi (præscindendo ab alio damno)

nam si decipiens in honore, vel bonis nocuisset decepta, tunc ratione damni illati obligaretur damnum rescire, vel Matrimonium legitime contrahere eo modo, quo distinctius à me & alibi explicatum est.

L. 7. in Decal. c. 5. §. 3. à nu. 26.

CAPUT IV.

Impedimentum Tertium.

Votum solemne Castitatis.

1. **N**on quodcunque votum Castitatis simplex (id enim est impedimentum solum impediens, ut infra dicemus) sed illud, quod in solemnī Professione Religiosa simul cum Paupertatis, & Obedientiæ voto emittitur, est impedimentum dirimens illud Matrimonium, quod celebrari, post dictum votum, attentatur: idque ex probabiliori sententia solum de Jure Ecclesiastico, ut contra nonnullos, putantes esse de

b. Suar. t. 3. Jure Naturæ, probat Suar. b. alii que.

de Rel. l. 2. c. 6. §. 7. 2. Illud nota, votum simplex Castitatis

emissum in Societate Jesu post biennium

Sancti. l. 7. Novitiatus, esse item impedimentum dirimens

matr. d. peculiari Jure novo Gregorio XIII. qua certe

26. Pont. l. 7. matr. vi. ante dictum jus, carebat ejusmodi votum,

r. 22. n. 4. quia verè non est votum solemne, ut latè

Perez de Suar. e. & breviter explicat Hurtadus. d.

matr. d. Quam excommunicationem incurat ten-

26. sec. 6. tans contrahere Matrimonium cum hoc im-

aver. q. pedimento, dicam infra; e sicuti de voto

15. de ma- Castitatis imbibito in Sacris Ordinibus, di-

vim. sec. 1. cam non f. multò post,

c. Suar. t. 4. de Rel. 11. 10. l. 4. c. 1.

d. G. Hurt. d. 15. matr. diff. un.

c. Infra c. 17. §. 4. f. Infra e. 8.

Sanchez l. c. d. 50.

CAPUT V.

Impedimentum Quartum.

COGNATIO.

Hæc alia est Naturalis, alia Spiritualis, alia Legalis.

§. I.

Naturalis.

Cognatio Naturalis, quæ etiam consanguinitas appellatur, Est vinculum persona-

rum descendendum ab eodem stipite per carnalem propagationem.

Ut, quæ ad hoc argumentum pertinent, facilius intelligas, ne te prætereat cognitio Terminorum sequentium; Nam stipes est illa persona, à qua alia personæ de quarum cognatione tractatur, descendunt. Titius v. g. qui est Pater Antonii, & Antonia, dicitur stipes utriusque, & sic cæterorum.

2. Linea est illa series personarum, quæ per varias generationes descendunt à prædicto stipite. Hæc autem quadruplex est.

3. Prima vocatur Recta, quam scilicet constituunt eæ personæ, quarum una est ab alia, sive sint ascendentes, ut Avus, Atavus, Abavus, sive descendentes, ut Pater, Filius, Nepos, Pronepos, Abnepos. Idem dicitur, tum hic, tum in sequentibus, de feminis, Avia, Atavia, &c. Filia, Nepri, &c.

4. Secunda vocatur Transversalis, seu Collateralis, quam constituunt eæ personæ, quæ, licet descendant ab eodem stipite v. g. Titio; tamen una non descendit ab alia, ut frater, soror, Consobrina.

5. Tertia vocatur æqualis, estque eadem dicta Transversalis, quando eadem dictæ personæ distat æqualiter à stipite v. g. à dicto Titio, ut frater, ac soror ex eodem patre, &c.

6. Quarta vocatur inæqualis, estque eadem dicta transversalis, quando eadem dictæ personæ distant inæqualiter ab eodem stipite, ut frater, & sororis filius; qui certè inæqualiter distat à prædicto Titio, frater enim est in primo gradu, sororis autem filius in secundo cum eodem Titio prædicto.

7. Gradus denique, ducta metaphora à scalis, est illa distantia, quæ intercedit inter dictas personas.

8. Iam verò, quoniam computatio prædictorum graduum inter memoratas personas, alia est apud Jura Canonica pro Matrimoniis dirigendis, quæ solum numerant quatuor gradus, alia apud Jura Civilia pro successibus constituendis, quæ numerant gradus decem, idèd nos computationem Canonicam hic explicabimus, explicaturi civilem, cum de Testamentis.

9. Ad Canonicam igitur computationem cognoscendam, Tres sunt Regulæ menti figendæ, Prima, pro linea recta. Secunda, pro linea transversali æquali. Tertia, pro transversali inæquali. Et quamvis hæ regulæ satis

sunt

sunt planæ, tamen moneo Lectorem, difficilius à sola earum lectione easdem perfecte percepturum: ope ergo Præceptoris periti submisso animo quærere, ne dedignetur.

PRIMA REGULA.

Pro linea recta.

10. In hac linea tot sunt gradus, quot sunt personæ, seu quod sunt factæ generationes, sed dempto stipite. Exempli gratia.

PATER TITIUS,

Stipes.

Filius, qui vocetur Antonius	
Nepos	Bartolus
Pronepos	Cæsar
Abnepos	Didacus.

11. In hac igitur linea, Antonius est in primo gradu conjunctus cum Titio, quia dempto ipso stipite, qui est ipse Titius, una remanet persona. At Bartolus est in secundo gradu cum dicto Titio, quia Titio dempto duæ remanent personæ, seu duæ factæ sunt generationes, Titius enim generavit Antonium, Antonius Bartolum; sic de cæteris.

SECUNDA REGULA.

Pro linea Transversali in distantia æquali.

12. In hac linea, tot gradibus una persona distat ab alia, quot gradibus illa una distat à

communi stipite, dempto tamen ipso eodem stipite. Hinc Antonius frater, & Antonia soror uno gradu inter se distant, atque adeò Antonius est in gradu consanguinitatis cum Antonia, quia uno gradu distat à Patre, & sic de cæteris in hunc modum:

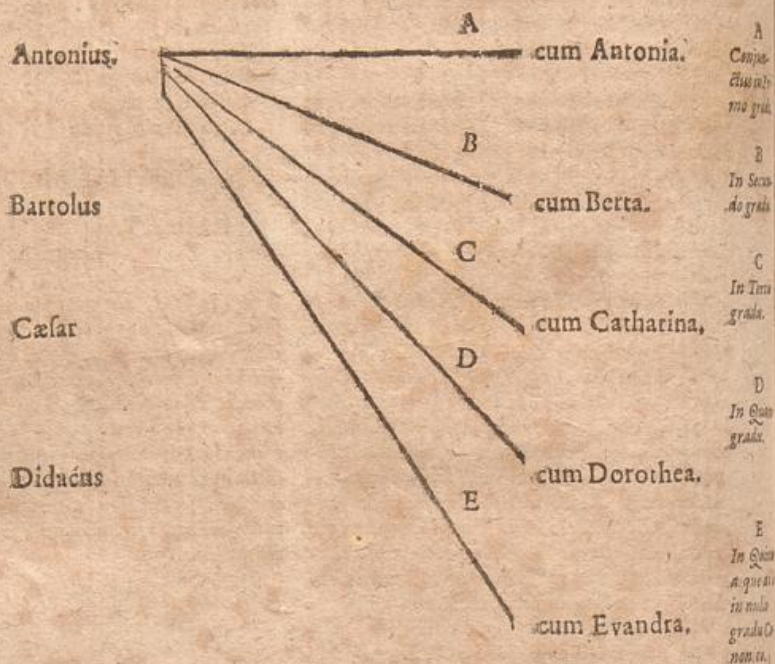
Antonius est in 1. gradu	cum Antonia.
Bartolus in 2. gradu	cum Berta.
Cæsar in 3. gradu	cum Catharina.
Didacus in 4. gradu	cum Dorothea.

TERTIA REGULA.

Pro linea Transversali in distantia inæquali.

13. In hac, tot gradibus una persona distat ab alia, quot gradibus illa persona, quæ est à stipite remotior, distat ab eodem stipite, dempto tamen, pari modo, ipso eodem stipite. Unde Antonius prædictus distat in secundo gradu à Berta, quia Berta, quæ est remotior à Titio stipite, distat ab ipso Titio duobus gradibus, dempto nimirum eodem dicto stipite, in hunc modum usque ad quartum gradum: nam in quinto nulla est consanguinitas.

TITIVS PATER, STIPES.

14. Quod notavimus in Antonio, idem nota in cæteris proportionaliter, nam Bartolus v.g. cum Dorothea erit in quarto gradu, & sic de gradibus superioribus.

15. Nota Secundò, quod dictum est de Antonio respectu Bertæ, & de cæteris collocatis in eadem linea sinistra respectu collocatorum in linea dextra, idem dici debere de Antonia respectu Bartoli, cæterisque collocatis in linea dextra respectu collocatorum in linea sinistra.

16. Nota diligenter Tertio, Doctrinam sequentem. Quamvis distantia remotior sit illa, quæ consanguinitatis gradus constituat, ut dictum est (qui gradus, quando non exeunt à quarto sunt necessario dispensandi à Pontifice, ut dice mus, in Matrimonio in eundis inter consanguineos) tamen solet etiam considerari gradus proximior, & de illo juxta

Bullam Pii V. debet obtineri ab eodem Pontifice declaratio, quod is gradus proximior matrimonio nõ officiat, modo à infra distinctus, explicando, quæ distinctio est omninò videnda. Unde, quia dictus Antonius v.g. distat uno gradu à Titio, prædicta verò Berta distat duobus gradibus ab eodem Titio, ideo sic consuevimus loqui, Antonius distat primo in secundo gradu à Berta, seu Antonius, & Berta sunt conjuncti, seu sunt in primo, & secundo gradu, seu in primo cum secundo gradu à stipite, & sic de cæteris.

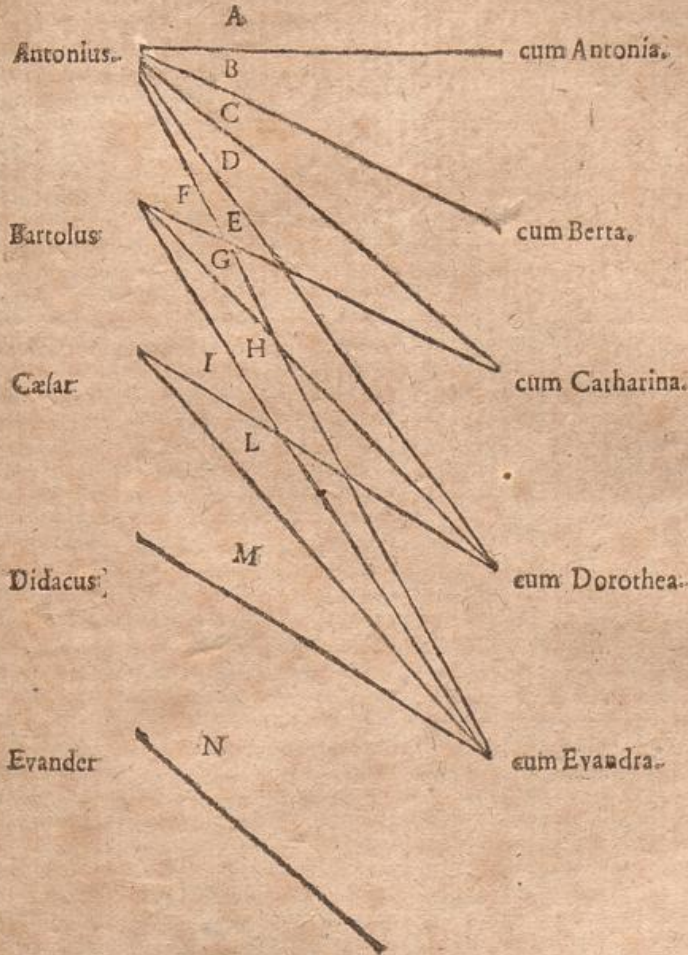
Nota igitur diligenter, prædictis modis non explicari plures consanguinitates, quas forte quis habet ex diversis stipitibus, aliam v.g. ex parte Patris aliam ex parte Matris, quæ certè plures consanguinitates explicari distinctè debent à petentibus dispensationem, si illas plures habeant, ut infra distinctus advertet.

vertemus; nota, inquam, prædictis modis explicari dumtaxat unam consanguinitatem lineæ transversalis inæqualis, nam propterea additur illud ab uno supite.

17. Ut id explicari possis habere, sequentem figuram hic aspice, & lege, memor hic etiam locum habere duas notationes numero 14, allatas.

TITIVS PATER,

STIPES.

A
Conjunctus in primo gradu.

B
Primo gradu in secundo.

C
Primo gradu in Tertio.

D
Primo gradu in Quarto.

E
Primo gradu in Quinto atque adeo in nullo.

F
Secundo gradu in Tertio.

G
Secundo gradu in Quarto.

H
Secundo in Quinto atque adeo in nullo.

I
Tertio gradu in Quarto.

L
Tertio in Quinto, atque adeo in nullo.

M
Quarto in Quinto atque adeo in nullo.

N
In nullo, &c.

18. His præmissis, dico, omnem consanguinitatis gradum usque ad quartum inclusivè tantum, & non ultra, hodie esse impedimentum dirimens matrimonium, idque non solum in linea recta, sed etiam transversali, ut notant Doctores mox citandi, quia Concilium Lateranense indistinctè, & absolute loquitur de dictis quatuor gradibus, dum ait, esse impedimentum dirimens Matrimonium. Id, quod factum est ob reverentiam; quæ debetur sanguine conjunctis; & ut, propter bonum, pacemque publicam, matrimonia extenderentur ad extraneos; & denique ne consanguinei ob spem Matrimonii minus castè simul cohabitarent.

19. Signatè adverte illud (usque ad quartum gradum, &c. & non ultra) nam propterea Cæsar v. gr. positus in figura respectu Evandæ, quia est in quinto gradu cum ipsa, nullam cum ea consanguinitatem habet, unde potest illam ducere sine ulla dispensatione, ut clarè habet Textus, *a* & passim Doctores, *b* notant.

20. Inquires. Cum prædictus Cæsar sit (ut patet ex Figura) conjunctus cum Francisca in tertio gradu cum quinto. & modo nos numero decimo sexto dixerimus de proximo gradu debere obtineri declarationem illam quam induxit Pius V. estne necesse hic, ubi consanguinitatem nullam esse dicimus) dictam declarationem nihilominus petere, & obtinere?

Respondeo, nequaquam id necessarium esse; nam, ut rectè notat Leander, *c* hæc declaratio petenda, & obtinenda est, quando à Pontifice conceditur dispensatio alicujus gradus: at pro quinto non datur dispensatio, ergo, nec danda est declaratio.

21. Denique gradum primum in recta linea jure naturæ irritare matrimonium, quale esset inter Patrem, & Filium, & inter Matrem, & Filium, certum esse, fusè habes apud *d* Sanch. l. Doctores. *d* Cæteros verò gradus in eadem recta linea probabilis est, jure naturæ, nequaquam irritare. Unde non sequor eos, *e* qui dicunt, dirimi jure naturali matrimonium in recta linea usque ad secundum gradum inclusivè nec eos, qui usque ad quartum; nec eos, qui usque ad septimum; nec eos, qui usque in infinitum; ita, ut hi postremi asserant nunc Adamum, si resurgere, non posse ullam ducere ex mulieribus Universi, quia omnes

sunt ab illo per lineam rectam descendentes, quæ, & similia videri possunt apud Sanchez, aliosque citatos.

22. Quoad lineam transversalem, nullum ejus gradum dirimere matrimonium de jure naturæ etiam inter fratrem, & sororem, sed solum jure Ecclesiastico, mihi item probabilis videtur. Id, quod vide apud eosdem, *f* aliosque; quamvis non negem Doctissimos, *g* viros putare, primum gradum in linea hac transversali dirimere matrimonium jure naturæ, qualis est inter fratrem & sororem.

§. II.

Cognatio spiritualis.

1. Hæc est vinculum, seu connexio inter aliquas personas procedens ex regeneratione spirituali, id est Baptismo, vel Confirmatione; nam ex aliis Sacramentis ejusmodi cognatio nequaquam oritur.

2. Ea autem multipliciter oriebatur ex jure antiquo: hodie tamen reducta est à Tridentino *h* ad quatuor capita. Nam Primò, contrahitur nunc cognatio spiritualis à Baptizato, vel Confirmato cum Baptizante vel Confirmante.

Secundò, ab eodem Baptizato, vel Confirmato cum Patrino, vel Matrino (Compatre, & Commatre) & hæc duæ cognationes vocantur Paternitas, vel Filiatio utique spiritualis, quasi is fiat filius illorum per regenerationem spiritualem.

Tertiò, à Patrino, vel Matrino cum Patre, & Matre Baptizati, vel Confirmati.

Quartò, à Patre, & Matre Baptizati cum ipso Baptizante, vel Confirmante, & hæc postremæ duæ vocantur Compaternitas, quasi hi fiant simul Patres Baptizati, vel Confirmati.

Breviter in Baptismo (sicut in Confirmatione) Baptizatus spiritualiter jungitur cum Baptizante, & cum Patrino, vel Matrino per Filiationem; Pater verò, & Mater ejusdem Baptizati junguntur cum eodem Baptizante, & cum Patrino, vel Matrino per Compaternitatem.

3. Quæ speciatim requiruntur, ut hæc spiritualis cognatio nascatur, & alia valde plura

a C. final. de consanguin. *b* Perez. de matr. d. 28. *seo. 7. n. 5. Campan. in Divers. Juris Rubr. 2. c. 3. nu. 45. aliquo.*

c Leand. p. 2. de Sacr. d. 24. de matr. q. 39.

d Sanch. l. 8. de matr. d. 51. *Pont. l. 7. c. 31. Per. d. 28. de matr. sec. 7. e* Ap. Sanc. l. c. à n. 15.

f Pontin. l. 7. c. 11. *citati. S. Th. 2. 2. q. 100. d. 1. l. 1. q. 6. Hort. d. 17. de matr. diff. 3.*

g V. g. Sanchez. de matr. d. 28. nu. 11.

h Trident. de matr. c. 3. p. 1. l. 1. num. 11.

i Trident. de matr. c. 3. p. 1. l. 1. nu. 9. *explen. rem locum hunc Tridentin.*

plura ad hanc cognationem pertinentia dixi
 a Lib. 2. de factis de Baptismo. a Illud utile est, vel adde-
 re, vel recolere, si quis baptizet, vel confirmet,
 b Bap. c. 4. vel sit Patrinus nesciens Baptizatum, vel
 §. 2. an. 19 Confirmatum esse filium hujus, vel illius ad-
 b Aver. 9. huc contrahere b cum his cognationem; ig-
 16. de ma- norantia enim non valet impedire id, quod
 trim. sec. 2. Ecclesia ejusmodi actionibus adnexuit.

Verf. Ha- 4. His præmissis. Affero cognationem
 bet hac spirituale prædictam, esse impedimentum
 spiritalis. dirimens matrimonium, contrahendum à
 personis, inter quas eam esse jam diximus nu-
 mero 2. idque ex Jure Ecclesiastico, non autem
 ex Jure Naturali, vel Divino, ut clarè
 constat ex Sacris e Textibus.

c Tototi- 5. In hac autem cognatione spiritali non
 tul. de Cog- numerantur gradus aliqui, sicuti in præce-
 nau. spir. denti cognatione naturali numeravimus, sed
 §. 30. qu. solum conjunctio, & impedimentum est inter
 1. personas prædictas, eaque in perpetuum,
 hoc est, etiam si moriatur persona, ratione cu-
 jus illa conjunctio contracta fuit, ut cum
 communi docet Sanchez. l. c.

d L. 2. de 6. Si eadem cognatio fortè superveniat
 Bap. c. 2. Matrimonio jam contracto, an impediatur
 §. 2. n. 10. petitionem, vel redditionem debiti conjuga-
 §. 4. §. 2. lis, dixi pluribus, cum de d Baptismo.

§. III.

Cognatio Legalis.

e Intra hæc 1. IN Jure Civili e communi conceditur,
 habes ap. ut quilibet possit sibi adoptare quem-
 Sanchez. l. 7. piam in filium, quinque positis conditioni-
 463. bus. Prima, ut Adoptans sit sui juris. Secun-
 da, ut sit vir. Tertia, ut sit potens ad gene-
 randum. Quarta, ut sit major 25. annis, ex-
 cedatque Adoptatum saltem 18. annis. Quin-
 ta, ut non possit quis adoptari in eo cogna-
 tionis gradu, quo fortè conjunctus est cum
 Adoptante. Filius v. gr. naturalis Adoptantis
 non potest adoptari in filium Adoptivum,
 & nepos naturalis, quamvis possit adoptari in
 filium, non tamen potest adoptari in nepo-
 tem, &c.

Hæc omnia implicitè comprehendit vul-
 gata descriptio Adoptionis, quæ est hæc. *A-*
doptio est extranea persona legitima assumptio.
 Per vocem enim illam (*legitima*) notantur pri-
 mæ quatuor conditiones, per vocem (*extra-*
nea) notatur quinta, eo modo, quo jam ex-
 Tamburinus de Sacramentis.

placatum est, siquidem hic per illam non
 significatur, personam adoptatam, debe-
 re carere omni gradu naturali conjunctionis,
 sed solum eo, ad quem assumitur.

2. Si quæras, cujus auctoritate hujusmo-
 di Adoptio expedienda sit. Dico, eam expe-
 diri posse ex auctoritate Magistratus inferioris
 Summo Principe, & posse ex auctoritate
 ejusdem Principis Summi: cum hoc tamen
 discrimine, ut facta ex auctoritate Supremi
 Principis (quæ consuevit proprio vocabulo
 appellari *Arrogatio*, estque in jure perfectissi-
 ma Adoptio, neque fieri potest, nisi Arrogans
 sit ætatis, saltem 40. annorum (facta, inquam,
 sic, habeat hos duos effectus, ut Arrogatus
 transeat in potestatem Arrogantis, & ut sit
 ejus hæres necessarius, etiam ex Testamento;
 qui effectus Adoptioni communi nequa-
 quam conveniunt.

3. In eodem Jure f Civili ex dicta Arro-
 gatione, vel Adoptione, quam cognatio-
 nem legalem appellamus, tres oriuntur dic-
 tæ cognationis species. Prima, est in linea
 recta inter Adoptantem, & Adoptatum. Vi-
 demox numero 5. Secunda, in linea colla-
 terali inter Adoptatum, & filios carnales
 Adoptantis, legitimos tantum ex Coninc. g
 sed ex Pontio h etiam illegitimos. Tertia, d
 inter Adoptatum, & uxorem Adoptantis, & Coninch.
 item inter Adoptantem, & uxorem Adopta- 44.
 ri. d Pont. l. 7
 matr. c. 4x
 nu. 8.

4. His præmissis ajo, Ecclesiam appro-
 baste has prædictas tres species cognatio-
 num, & in reverentiam, quæ ab adoptato fi-
 lio debetur Patri assumpti ipsi in filium
 adoptatum, eas ita approbasse, ut etiam vo-
 luerit, inter illas personas jam memoratas in
 tribus dictis speciebus in validè celebrari ma-
 trimonium, & consequenter cognationem
 legalem esse impedimentum dirimens.

5. Primam speciem ex dictis, quæ est in
 linea recta approbavit Ecclesia, ut impedi-
 mentum dirimens in Decreto, i & illud qui-
 dem, ut non solum contraheretur ab Ado-
 ptato, verum etiam ab ejus filiis, & nepotibus;
 qui essent in ejus potestate eo tempore, quo
 celebraretur adoptio, duraretque in perpetuum,
 id est, etiam finita Adoptione, ut notat
 ibidem Sanchez. i C. Ita di-
 ligere 30.
 94. 3.

6. Secundam Speciem approbavit eadem
 Ecclesia, ut impedimentum dirimens in De-
 creta-

eretalibus; sed est temporale. Finitur enim finita Adoptione.

7. Tertiā speciem approbavit Ecclesia, tacite, & ex antiqua consuetudine, nam cæterum id expresse non reperitur in Jure Canonico.

a Sanc. l. 1. d. 63. n. 29 8. Ex dictis duæ & personæ verbi gratia, Titius, & Maria alias inter se conjunctæ, si ab eodem adoptatæ fuerint, Rursus Adoptans, & Mater b Adoptati, Præterea c Adoptans, & filia nata ex filia Adoptiva, hæc, inquam, personæ non habent inter se cognationem legalem, quia non sunt in illis tribus speciebus numero tertio numeratis, quas solas induxit jus Civile, quasque approbavit Ecclesia. Quare illæ poterunt inter se validum inire matrimonium.

d Tolet. l. 7 c. 4. 9. Benigna autem interpretatio quorundam non est hic silenda. Nonnulli sustinent hoc impedimentum induci, tum ab Arrogatione, quam explicui numero secundo, tum ab Adoptione, quia Ecclesia adnexuit hoc impedimentum absolute Adoptioni, at utraque verè Adoptio est: Sanchez etiam benignius, aliique putant; solam prædictam Arrogationem parere Cognationem, cui Ecclesia conjunxit impedimentum, quia Matrimonium est jus valde favorabile, unde ejus impedimenta sunt strictè interpretanda, quæ stricta interpretatio tunc, in re, de qua loquimur, fiet, quando nomine Adoptionis, cui ejusmodi impedimentum adjungitur, intelligitur una illa Adoptio, quæ est perfectissima, id est, Arrogatio, non autem quæcumque. Perfectè utramque sententiam probabilem esse, inficiari non possum.

10. Inquires. Cognatio hujusmodi legalis superveniens matrimonio jam contracto, private jure petendi, vel reddendi debitum conjugale.

f Sanchez. l. c. nu. 19. Respondeo, Nequaquam, quia nulla apparet lex Canonica hæc privationem inducas.

CAPUT VI.

Impedimentum Quintum.

Crimes.

Non quodvis Crimen, sed solum illud, quod est contra fidem Matrimonii, & ex quo timeri possit conjugis, sive viri, sive feminæ occisio, est impedimentum dirimens. Quod certè quadruplex est.

§. I.

Primum Crimen.

Conspiratio cum occasione Conjugis, & sine Adulterio.

1. **S**I Titius verbi gratia, qui est Bertæ conjug, conspiraret cum Catharina ad interficiendam Bertam, sequaturque ex ea conspiratione ejusdem Bertæ interfectio, nascitur impedimentum dirimens inter Titium, & Catharinam. Idem dicendum, si Berta conspiraret cum Cajo verbi gratia, ad occidendum Titium; quia in hoc Canones: tum de occisione uxoris loquantur, tum de occisione viri. Ita Sanchez g contra paucos. Quare, ut g Sanchez hoc impedimentum enascatur, non requiritur ullum affuisse adulterium inter Titium, & Catharinam, cum h satis sit ipsa una conspiratio cum dicta occisione secuta, tamen in aliis tribus criminibus mox explicandis, requiritur præterea commissum inter dictas personas adulterium.

1. Nota insuper tria. Primum, conspirationem fieri debere à prædictis, ex intentione incundi inter se matrimonium. Qui igitur ex alio motivo conspirarent; puta ex odio, vel ex spe successionis, &c. & post commissam occisionem superveniret voluntas contrahendi matrimonium, non enascetur in ipsis impedimentum.

3. Rectè item Pontius k notat, illam intentionem incundi inter se matrimonium debere esse exterius explicatam: Si enim solum mente retineretur, hoc impedimentum non consurgeret, quia non adesset conspiratio duorum.

4. Nota

4. Nota secundò , eandem conspirationem satis haberi , si conjux , sive consilio , sive mandato , sive alia cooperatione auxilium afferat ad mortem . Ratihabitio autem sola subsequens occisionem , ideo non sufficit , quia Jura de Ratihabitione non loquuntur .

5. Nota Tertio , mortem debere esse secutam , quia pœna , nisi aliud exprimat , imponi semper intelligitur delicto completo . Non sufficit ergo attentatio , immò , nec vulnus , si id sufficiens non fuerit ad afferendam mortem , sed ea consecuta sit ex culpa , vel ignorantia Medicantis .

§. II.

Secundum Crimen.

Adulterium cum occisione sine mutua conspiratione.

1. Si idem Titius vir Bertæ , etiam si sit ejus vir per matrimonium tantummodo ratum , committat cum Catharina adulterium ; alter autem horum adulterorum , etiam sine consensu alterius , mortem parat Bertæ ; & re ipsa sequatur mors , b enascetur impedimentum dirimens matrimonium inter Titium , & Catharinam . Dicitur est (etiam per matrimonium tantummodo ratum) quia etiam tunc est perfectissimum adulterium , ut docemus omnes . Idem dic de Bertæ , si committat adulterium cum Cajo .

b C. Significavit nob. De eo qui duxit.

c Sanc. l. c.

d Idem l. c. nu. 19.

e Pont. l. c. nu. 5. affert D. Tr. dicens esse intentionem committentem Doct.

2. Nota hic quatuor . Primum , machinationem mortis Bertæ jam secuta fieri debere ex intentione e ducendi Catharinam . Quare si fiat ex intentione liberius verbi gratia , vivendi , vel ducendi aliquam forinam incertam , vel ex simili alia causa , non consurget impedimentum . Semper tamen in foro externo præsumetur , d intentio ducendi hanc , quoties occisor vult contrahere cum ea , cum qua adulterium perpetravit .

3. Nota Secundò , esse quæstionem , An hæc prava intentio debeat fuisse explicata ei , cum quo intenditur celebrari matrimonium ? Et ajo , ita docent à Pontio e sed prorsus non acquiesco . Negativè enim respondendum est cum Averfa , s quia in hoc secundo cri-

mine non requiritur conspiratio duorum , f Averfa sicuti requisita fuit in crimine præcedente .

18. sec. 4.

4. Nota tertio , adulterium , sive præcedat Verj. Termortis machinationem , sive sequatur , sufficiens esse ad constituendum impedimentum ex hoc secundo capite .

Verj. Terminatio Rursus.

5. Hinc , si prædictus Titius mandasset Sicario , ut occideret dictam Bertam ex intentione ducendi Catharinam , & post ejusmodi mandatum , ante mortem Bertæ , committeret adulterium cum Catharina , consurgeret impedimentum : non verò consurgeret , si cum eadem Catharina copulam habuisset post Bertæ mortem . Ita Sanchez g in simili de committente adulterium post propinatum venenum .

g Sanc. l. c. nu. 10.

6. Nota Quarto , nonnulla circa adulterium hoc . Primum enim non sufficiunt oscula , h vel tactus turpes , sed requiritur copula consummata . Secundò , requiritur adulterium formale respectu utriusque , id est , non solum prædicto Titio , sed etiam Catharinæ debet esse notum , ipsum Titium esse uxoratum ; si enim Catharina putet , Titium non esse conjugatum , copula , quam cum Titio habet , est adulterium in se , & respectu ipsius Titii , qui jam scit se uxoratum esse , sed non respectu Catharinæ , quæ putat , ipsum Titium esse solutum . Quare tunc non orietur impedimentum . Ita plures contra Pontium asserentem sufficere , etiam si malitia adulteri nota sit uni ipsi occisori . Tertio , non sufficit , tum adulterium esse formaliter tale ex sola conscientia erronea . Hinc , si dicti Titius , & Catharina putent Bertam vivere , eum tamen sit mortua vel putent inter Titium , & Bertam esse verum matrimonium , cum tamen ob aliquod impedimentum verum non sit , adulterium Titii cum Catharina non sufficit ad inducendum hoc impedimentum . Ratio horum trium est , quia Jura in re odiosa sunt strictè interpretanda . Ergo in casu nostro sunt intelligenda , non nisi de vero adulterio , quod omni ex parte verè , & realiter adulterium sit .

h Sanc. l. c. Coninch. d. 31. n. 52.

i Sanc. l. c. nu. 11.

Aver. l. c.

Ve. Ocharo loquendo

Coninch.

d. 31. n. 61.

Perez. d.

13. sect. 2.

Casivop. d.

4. de sponsal. p. 12.

nu. 8.

k Pont. l. 7

c. 45. nu. 52

§. III.

Tertium Crimen.

*Adulterium cum promissione.
Matrimonii.*

SI Titius vir Bertæ, etiam per solum matrimonium ratum, committat adulterium cum Catharina, promittens huic matrimonium post Bertæ mortem, incidit, & in impedimentum dirimens matrimonium inter ipsum Titium, & dictam Catharinam. Vides

*C. Si quis
irvenite.
C. Relatum
31. q. 1
C. Signifi-
cavit nobis
De eo, qui
duxit.*

*Sanch.
lib. 7. ma-
tr. d. 79.
nu. 6.*

Primò, hic non requiri occisionem, nec conspirationem, nec intentionem mortis; sufficit enim adulterium cum promissione, quam certè promissionem, negari non potest, dare ansam captandæ mortis conjugis. Vides secundò, nec requiri juramentum, quia promissio sine juramento venissima promissio est. Vides Tertio, promissionem non debere esse revocatam, nam, si est revocata, evolat, & non perfolvit promissio rat adulterium, & simul promissio hoc impedimentum delinquentibus affigit. Revocatio autem, vel expressa esse potest, vel tacita, cujus tacita nonnulla exempla habere potes à Sanchez. *b*

2. Sed adhuc sunt addendæ notationes quatuor. Notatio prima. Adulterium hic intelligitur eo modo, quo intelleximus §. præced. num. 8.

3. Notatio secunda. Promissio debet esse acceptata ab altero conjugis, si enim acceptata non est vim promissionis, saltem completè, non habet; Sed non est necesse, ut alter repromittat, siquidem nullum jus requirit ejusmodi repromissionem; quia tamen debet esse acceptata, ideo alteri significari omninò debet, ut dicam numero 6.

Quid si solum sit externa, sed fictio animo facta, atque adeò nullo modo interna? Respondeo, non sufficere, tum pro foro poli; tum, si possit probari, pro foro fori, quia verè tunc non est promissio eni jura, (quæ cum sint odiosa, non debent extendi) adnexerunt impedimentum. Ita Henriquez & aliique, licet Sanchez *d* putet, sufficere, quia

*Henr. lib.
12. c. 14. n.
3.
G. Hurt. d.
3. mat.*

finis legis est, tollere ab adulteris occasi- nem captandæ mortis conjugis. Sed certè

finis legis non cadit sub legem nisi quatenus in verbis legis comprehenditur. Quare sententia Henriquez est à nobis approbanda.

*diff. 2. n. 1.
C. 9.
Per. de
matr. d. 79.
sect. 4.
Ver. sig. 4.
Cere. quæ.*

4. Notatio tertia. Requiritur, ut dicta promissio sit absoluta, vel si sit conditionata, ut transeat in absolutam per adventum conditionis, qui scilicet eventus fuerit ante mortem conjugis. Si sic y. g. promittat dictus Titius prædictæ Catharinæ. *Te ducam in uxorem, si meus Pater discesserit ab hac Vrbe*, necesse est, ut discessus Patris sit ante mortem Bertæ, ut cum adulterio confurgat impedimentum.

5. Quid, si sic promittat Titius: *Te Catharinam ducam, si moriatur Berta mea uxor?*

Respondeo, tunc cum adulterio exurgere impedimentum, quia in casu hoc hujusmodi promissio æquivaleret promissioni absoluta, ut rectè notat *f* Aversa; siquidem hæc conditio (*si moriatur mea uxor*) semper imbibitur in promissione, quantum vis absoluta matrimonii, facta à conjugato: ergo non reddit illam diversam ab absoluta, & ex alia parte illa locutio potius auget, quam minuit ansam captandæ mortis conjugis.

*d. Sanch.
lib. 7. ma-
tr. d. 79. nu. 11.
Concil.
d. 71. nu. 17.
Castrop.
4. de just.
p. 11. nu. 11.
C. Castrop.
lo. cit.
citans Cr.
matr.
G. Hurt.
Aron.
com. 30.
Naves.
Rodrig.
f. Aversa.
sta. qu. 11.
sect. 4. de
S. tam.
g. Sanchez.
75. nu. 24.
Concil.
c. nu. 16.
h. Dolop.
de Imp.
Tr. 2. d. 3.
de Dona.
C. prom.
na. 65.
i. Sanch.
c. nu. 75.
Bona. de
matr. 3.
p. 6. nu. 4.
Aron. 4.
18. sect. 3.
Verf. Quæ.
dema.
Castrop.
c. nu. 10.*

6. Notatio quarta. Dicitur est, promissionem debere esse acceptatam. Jam quæro, an acceptatio hæc debeat esse externo aliquo signo facta ei, qui promissit?

Respondeo, ita profectò; secus completa promissio non esset. Ita Sanchez, *g* aliique. Lege item Delugo, *b* qui hanc exteriorum significationem acceptationis necessariam esse putat in promissionibus onerosis; qualis certè est ea, de qua loquimur (quamvis non in gratiis).

7. Quid, si alter, qui debet acceptare, taceat?

Respondeo, si taceat, & internè non acceptet, ut dixi numero tertio sufficiens, & vera acceptatio non est. Quæstio ergo solum esse possit, quando quis acceptat internè, & tacet. Ad quam dico, reduci id tandem ad illam regulam: *Qui tacet, consentire videtur*: quam communiter Doctores explicant, valere semper in favorabilibus ipsi tacenti, non verò in odiosis, seu ipsi nocivis. Quid ergo? valetne in casu nostro? Sanchez *i* putat non valere, quia, sumus (ait) in nocivis, illa enim accepta-

*cepta-
c. nu. 10.*

ceptatio re vera avertit, causatque impedimentum matrimonii, quod incommodum est, & detrimentum. Coninch a putat, valere, quia sumus (ait) in favorabilibus, illud enim matrimonium apprehenditur ab illis adulteris, ut bonum. Quoniam verò utraque sententia est probabilis, rationes utrinque adductæ apud eorum Doctores videantur.

8. Si ex circumstantiis colligatur, illud silentium esse potius contemptum, quam acceptationem, certum est, non sufficere, non esse tunc iudicandum, adesse acceptationem, ut non iudicatur (inquit in simili Delugo l.c.) si dicente Scurra puellæ Regiæ, Tibi promitto matrimonium, puella taceat: tunc enim silentium illud contemptum significat, non consensum.

Ex dictis vides, adulterium solum sine aliâ promissione, vel promissionem solam (quæ certè est peccatum & grave) sine adulterio non esse impedimentum dirimens, ut rectè monet ibidem Averfa.

9. Ex dictis sequentem casum decidamus. Titius, & Catharina bona fide putantes Titii uxorem obiisse, sibi invicem promiserunt matrimonium, deinde cognoverunt eam vivere, & nihilominus commiserunt adulterium, incurrerunt ne impedimentum, de quo loquimur?

10. Respondeo; Incurrerunt (ait Averfa, & in simili Perez d) quia jam adsunt illa duo, quæ ad pariendum hoc impedimentum requiruntur, nempe promissio & adulterium. Et quamvis ex Jure supra dixerimus, Adulterium debere esse formale, hoc est cognitum, ut tale; tamen non invenitur in Jure, quod promissio debeat esse cum notitia, quod, propter viventem conjugem, fieri illa promissio non possit.

11. Hæc illi, à quibus dissentire me cogit distinctio est hic adhibenda. Si Titius, & Catharina adulterium post cognitionem vitæ Bertæ committunt ex vi promissionis factæ, seu ex confidentia, quod erant, (vel ita loquar) sponsi cum spe futuri matrimonii, sanè tunc assentior impedimentum constringere, quia sic persistit promissio & quidem sub mala fide, quæ antea erat sub bona. At verò, si cognita Bertæ vita, apprehenderint Titius, & Catharina, promissionem illam jam evanuisse, quia inter ipsos matrimonium intercedere amplius non potest, committuntque deinde

adulterium abstrahendo ab illa promissione, impedimentum non contrahent, quia sic adulterium non est conjunctum cum promissione, siquidem in illa jam, ut dictum est, in hoc posteriore casu, amplius non persistit.

§. IV.

Quartum Crimen.

Adulterium conjunctum cum matrimonio attentato.

1. **S**I Titius vir Bertæ per Matrimonium, etiam tantummodo ratum, committat cum Catharina adulterium, & insuper iidem id est Titius, & Catharina attentent contrahere matrimonium per verba de presenti, statim enascitur inter ipsos impedimentum dirimens: attentent (dixi) nam vivente conjugè, verum nunquam erit cum alio matrimonium. Neque mirum est, in hoc casu enasci dictum impedimentum; si enim illud, ex sola promissione matrimonii cum adulterio, confurgit, multo magis ex consensu presenti.

Nihil præterea hic notandum occurrit, quod ex proximè dictis colligi non possit.

Quo Jure inductum est impedimentum Criminis?

1. **S**anè Jure Ecclesiastico, ut patet ex Textibus initio hujus Cap. allatis. Verum institui hunc paragraphum, ut notarent duo.

Primum, Cum Infideles, non subiaceant legibus Ecclesiasticis, ideo fit, ut, si duo ex ipsis committant prædicta crimina, non futurum sit invalidum eorum matrimonium ex hoc Capite, ut re ipsa invalidum non fuit matrimonium David cum Bersabæa Adultera, post Utriæ mortem, ab eodem David interfecti.

2. Secundum. Quid si aliquod ex prædictis criminibus committatur ab altero, qui sit Christianus, altero existente Infideli?

Respondeo, Sanè tunc redundaret impedimentum dirimens inter ipsum nam ad contrahendum invalidè matrimonium satis, superque est, ut alter ex contrahentibus impedimento alligeretur. Quemadmodum

contingit in impedimento solemnisi Voti, vel Ordinis Sacri, quod, quamvis in altero dumtaxat inveniat, irritum tamen reddit matrimonium. Sunt nihilominus in casu nostro
a Sanc. l. 7 aliquot exceptiones, quas admittit Sanchez, *a matr. d. 78. n. 3.* reicit verò Aversa, *b* quasque, si tempus tibi suppetit, & curiositas moveret, vel necessitas decidendi urgeat, apud ipsos lege, rarissimè de matr. q. caim evenire solent. *18. sect. 5.*

CAPUT VII.

Impedimentum Sextum,

Cultus disparitas,

Inter personam baptizatam, & non baptizatam, quamvis Cathecumenam, invalidè initur Matrimonium, quod significamus, cum disparitatem cultus esse asserimus impedimentum dirimens. Id autem est inductum Jure Ecclesiastico propter periculum, quod subiret proles nascitura pravæ educationis. Quod quidem periculum notat, Matrimonium inter Fidelem, & Infidelem illicitum jure naturæ esse, sed non notat esse invalidum, ut minus rectè aliquot pauci putant. Locum Juris, in quo hoc impedimentum constituitur, non facile invenies; id, quod pluribus disputatam habes apud *c Pontium*; satis tamen nobis est, asserere, saltem ipsa consuetudine; & *d Infra Tr. 7. De ob-* ut à Sancta Ecclesia illud fuisse approbatum. *lig. c. 3. §.*
 2. Si Infidelitas superveniat Matrimonio jam contracto, illud non dirimit, sed qua ratione possit esse causa divortii *infra 5. de matr. dicant. d*
 3. Infidelem autem, dixi, nam cum hæretico contractum Matrimonium à Catholico validum est, quia Hæreticus supponitur baptizatus; erit tamen illicitum, quia regulariter timentur pericula malæ educationis filiorum, vel perversionis alterius conjugis, quibus tamen in raro casu cessantibus, possit Summus Pontifex dispensare, Quæ, & similia distinctius dicam *infra, e* & passim *f Doctores.*

CAPUT VIII.

Impedimentum Septimum.

Vis.

DE Impedimento hoc, quod exurgit ex Vi, Coactione, Metu, dicemus commodius g non multo post.

CAPUT IX.

Impedimentum Octavum.

Ordo Sacer.

Ordinem Sacrum, hoc est Subdiaconatus, Diaconatus, & Sacerdotium esse in Ecclesia Latina impedimentum dirimens Matrimonium, est ita certum ut sit ex *b Tridentino de Fide.*

2. Adde insuper, si ordinatus quis in Sacris audeat Matrimonium contrahere, incidere in excommunicationem latæ sententiæ ut; *infra dicemus,* & incidere in irregularitatem Bigamiæ similitudinariæ. ut explicabimus, cum de Irregularitate, & denique post *e. 17. §. 4.* sententiam incidere in privationem beneficiorum, ut habetur in Jure. *k*

7. Inquires. In Ecclesia Græca, seu Orientali, si ordinatus in Sacris ducat uxorem, validè ducit? Nam licet Græcis jam uxoris antea, concedatur postea, Ordines Sacros, non verò Episcopatum, validè suscipere, & illos in Matrimonio exercere; tamen non conceditur Matrimonio conjungi eos, qui Sacris Ordinibus sunt insigniti: nam propterea queritur, an sit ipsis Ordo Sacer impedimentum dirimens, ita, ut, si Græcus Sacerdos uxorem ducat, non illicitè modò, sed invalidè ducat?

4. Respondeo, Invalidè dicit Azor *l. 1. Azor. l. 1. r. 32.* de Arcudius, *m* cui fortasse magis habebit fidem Lector, utpote viro docto ex Græcis, & *14. q. 7.* in suis ritibus peritiori, quàm Azor. Ipsum *m Azor. in Chocra* adi.

5. Multa hic essent superaddenda, nisi alibi de iis sufficienter dixissem, nam propterea hic indicare loca satis erit. Quodnam Sacrilegiū committat Sacro Ordine initiatus, si contra *c. 7. §. 1. m. 4. c. 8. l. 1.* Castitatem peccet, dixi in Methodo. *n*

Quid

g Infra Tr. 7. de Spon. c. 2. §. 2. c. 7. 4. de con. sensu. c. 6. §. 2.

h Trid. c. 2. de excom. lat. c. 1. de irreg. c. 1. de bigam. c. 1. de benef. c. 1. de priv. c. 1. de benef. c. 1. de benef. c. 1. de benef. c. 1.

l. 1. r. 32. 14. q. 7. m. Azor. in Chocra

Quid de Sacerdote Græco? Dixi in libris

a Li. 2. in Decalogi. a
 Decal. c. 6 An Sponsus invita Sponsa, Ordinem Sa-
 8.3. n. 3. crum licite suscipere valeat? Infra. b
 b Infra Tr. An Ordo Sacerd dissolvat vinculum Matri-
 3. de spon- monii Rati? Infra, c
 sal. c. 5. 8. 3 An ex consensu uxoris possit ordinari uxo-
 c Infra Tr. ratus, & quid si ordinetur, absque ejus con-
 7. de matr. sensu? Infra, d
 vi Sacr. c. An obligatio servandæ Castitatis, annexa
 6. 8. 2. nu. ordinato in Sacris sit ex Voto, an ex Pæcep-
 13. to? Supra. e
 d Infra Tr. An infans: vel ignorans hanc obligatio-
 7. de oblig. nem, illam subeat, si ordinetur? Ibidem, f
 c. 4. 8. 2. An Metu, vel vi Coactus Sacrum Ordi-
 e Supr. lib. nem suscipere, eandem servandæ Castitatis
 7. de Ord. obligationem contrahat? Ibidem, g
 3. 3. 5. p. An in Sacris constitutus incurrat excom-
 f lib. à n. municationem, si attentet Matrimonium
 15. contrahere? Infra, h ut modò nu. 2. dixi.

CAPUT X.

Impedimentum Nonum.

Ligamen.

Personam alteri per Matrimonium liga-
 gam non posse, vivente conjuge,
 alteri per simile Matrimonium liga-
 Th. Hurt. ri, est res adeo certa, & à Tridentino definita,
 p. 1. Re. p. ut probatione nõ indigeat, debeatque in qui-
 mo. tr. 5. c. sitotibus; deferri, qui, dum vivit cõjux, aliud
 2. nu. 32. Matrimonium contrahit. Immo per aliquos
 k Carena k etiam, qui sponsalia nova, dum ipse est ma-
 p. 2. tit. 5. trimonia devinctus, in it cum aliqua.

n. 6. juncto
 nu. 33. ad
 47. Bord. no, quamvis non negent, olim concessisse
 de Sacro Deum Hebræis polygamiam, hoc est uxores
 Trib. c. 22. plures, de quare Pontius, l. alique multa
 qu. 39. Sed scribunt.

omino
 vix. Tho.
 Hurt. l. c. 2. Aliud hic superaddere non occurreret,
 nisi animadverterem, velle Lectorem hac
 n. 34. Cõ occasione opportunè doceri, quam cogni-
 35. qui re- tionem mortis alterius debeat habere alter
 cõjux, ut possit ad alias nuptias animum
 adjicere.

stinguit.
 l. Pont. l. 7. 3. Ajo, hanc Regulam dari ab omnibus
 l. Pont. l. 7. receptam, eamque in utroque foro. Non sus-
 mat. c. 49. sicut ad secundum Matrimonium contrahen-
 Sanch. l. 7. dum verisimilitudo, vel probabilitas mortis
 1. 80.

conjugis, multo minus dubium negativum, in Ap. Sãc.
 sed necessaria est cognitio moraliter certa. l. 2. d. 48.
 Hæc regula probatur. Primò, quia in Sacro Ap. Barb.
 Textu n dicitur. Donec constet, quod ab vita in Collett.
 conjux migraverit, & alibi, o Donec certum ad cap. in
 nunciũ recipiant de morte virorum. Secundò, præsentia
 quia hic agimus de tollenda possessione prio- de sponsal.
 ris conjugis: At contra possidentem proba- n D. Do-
 tionis debent esse claræ, & convincentes, minus de
 Tertio, quia incommoda gravia, quæ solent secundis
 enasci, si in ito secundo matrimonio, in venia- nuptiis.
 tur vivere: prior conjux, satis ostendunt, in o C. In
 tam gravi negotio ex valde firmis rationibus præsentia.
 esse procedendum. De sponsal.

4. Neque obstat Pontifex, dum alibi dic-
 cit, Tamdiu alter conjugum expectetur, do-
 nec de ipsius obitu verosimiliter præsumatur.
 Non obstat, inquam, quia illud (præsu-
 matur) notat, requiri verosimilitudinem,
 quæ solet præsumi in Jure, at hæc in tanta
 re, in qua agitur de secundo matrimonio,
 non ducitur in Jure, nisi ex rationibus mor-
 taliter certis. Aliam explicationem hujus
 textus affert Gattirez, quam vide apud
 Sanchez. p

5. Verum, his habitis, vix aliquid habui-
 mus. Nam Inquiro, unde nam, & qua ratio-
 ne ejusmodi moralis certitudo conquirenda contexta-
 fit: Molesta difficultas in praxi, nam propte- ta Ver.
 rea id à Jure Judicis q arbitrio tandem remit- autem.
 titur. Lucem nihilominus ex sequentibus q Sanc. l.
 probationibus, seu conjecturis non exiguam mox ci-
 hauriemus. rando n. 9.

6. Primò, Non sufficit sola conjugis ab-
 sentia longi temporis, etiam si interim adhi-
 hita sit diligentia, & etiam si, ut habet Tex-
 tus, r fœmina esset juvenis, & se continere r Menoch.
 non posset, quia vita hominis posset durare de arbit.
 usque ad annos centum. lege Sanchez. casu. 47. o
 l. c. n. 1. n. 128.

7. Secundò; Non sufficit, si nullus habea- Sanc. l. 2.
 tur testis de visu, sed solum aliqui de auditu, d. 46. n. 7.
 & de fama testimonium ferant, conjugem
 obiisse, id enim rem certam nequaquam red-
 dit. Ita communis fert opinio. s

8. Tertio, non sufficit r unus privatus testis
 de visu, quia pari modo unus, tanti negotii sponsal.
 r certam non reddit. Et quamvis aliquando r Sanc. l. c.
 testis unus admittatur ad aliquã probationẽ 15. Pont. l.
 certam faciendam; id tamen est in re alteri 7. c. 53. n. 3
 nequaquam præjudicante: at in casu nostro u Sãc. l. c.
 præjudicium ferretur ipsi primo conjugi. n. 12.

9. Obji-

9. Objicies. Modò Sacer Textus dixit, requiri certum nuncium. Ergo unus sufficit testis, secus dixisset (*nuncios.*)

Respondeo, propter hanc considerationem putarunt plures apud Sanchez, a sufficere testem unum de visu. Sed immerito, nam illa vox (*nuncium*) in hoc textu est neutrius generis, & stat pro (*Nunciatione*) sensusque est hujusmodi. *Donec certum nuncium, seu certam nunciationem (a uisio Italicè) recipiant.* Nec gratis affigimus hanc interpretationem, cum ipsa materia, de qua agitur, illam prorsus exposulet. Atque hæc tria non sufficiunt, sufficiunt verò tria sequentia.

10. Quartò enim, si cum fama, seu cum Testibus de auditu adjungantur aliæ conjecturæ non levis momenti, utique b sufficiunt, quia, sic, rem moraliter, & humano modo certam faciunt, atque hic maximè valet prudens Judicis arbitrium.

11. Quintò. Si cum unico Teste de visu aliæ simili modò conjecturæ, seu adminicula conjungantur, multo magis, si per distantiam major probatio speranda non sit, sufficere docet Sanchez. c

12. Sextò. Si Rector Parochiæ testificetur de morte prædicta, vel exhibeatur ejus authentica fides, probabitur tunc sufficienter mors, quia hæc est probatio publici Officialis, seu per publicam scripturam exhibita quæ fidem moraliter certam facit.

13. Sed quid, si, adhibitis necessariis diligentis moraliter, constat de morte conjugis, unde bona fide matrimonium quis novum contrahat, sed casu occurrat, conjugem illum vivere, validumne fuit novum matrimonium?

14. Respondeo, omnino fuisse invalidum; neque enim bona fides, immo, neque Judicis sententia, si fortè interposita fuisset, potest tollere impedimentum dirimens matrimonium. Quare conjux ille, qui defunctus credebatur, si fortè appareat, revocare sibi omnino suam conjugem debet.

15. Inquiret Curiosus. Si Titius v. g. mala fide contraxisset cum Catharina, quæ tamen Catharina putabat fide bona, & fortè ex Judicis sententia Bertam conjugem priorem Titii jam è vivis decessisse, contingat autem, ut deinde idem Titius asserat Cathariæ, matrimonium inter ipsos esse irritum, quia sua Titii conjux Berta verè vivebat, quando

item Titius contraxit matrimonium cum ipsa Catharina, illinc obligabitur cedere Catharina?

Respondeo, Nisi certò ostendatur ex aliis probationibus tunc vivam fuisse Bertam, non obligatur, quia propria Titii confessio ipsi Titio præjudicat, non verò alteri tertio. Legantur Sanchez, d & ea, quæ ego dixi in hanc rem e alibi.

16. Iam, si occurrat oppositum, quid dicendum? Verè mortua est uxor Titii, sed putantes ipsi Titius, & Catharina Bertam vivere, matrimonium cum mala fide contraxerunt, contraxeruntne validè?

Respondeo. Si fides mala fuit innixa certitudini, quamvis solum existimata, invalidè contraxerunt, quia tunc adesse sufficiens consensus non potuit: Si verò fuit innixa dubitationi, vel probabilitati, quam ipsi non curarunt indagare (quod idem esset, si pendente lite pro validitate prioris matrimonii, novum contraxissent; sic enim etiam contraxerunt cum dubio) si, inquam, sic fuit, & deinde invenitur verè fuisse Bertam mortuam, validè contraxerunt. Ratio est, quia in hoc casu adsuit sufficiens consensus, ut dicemus aliquantulum postea. Quem locum, nisi legas, hanc rationum diversitatem intelligere profectò nequaquam poteris.

CAPUT XI.

Impedimentum X.

Publica Honestas,

§. I.

Quid illud sit?

1. **I**mpedimentum publicæ honestatis, (seu, ut solet etiam appellari, Justitiæ publicæ honestatis, propterea quod ab Ecclesia institutum est, propter quandam honestatem, & decentiam publicam) oritur ex duobus capitibus, puta ex sponsalibus, & matrimonio tantum rato, sed in diversis gradibus.

2. Si enim Titius v. g. contraxit sponsalia cum Berta, idem Titius non poterit, etiam

DISSOLUTIS SPONSALIBUS, AN
etiam dissolvatur hoc Impedi-
mentum?

Ut testatur etiam post mortem Betæ, a conjungi in
tur Villa. Matrimonio cum consanguineis Betæ in
lab. de co- primo gradu, nempe cum Matie, vel Soro-
runt (sor- te, vel filia dictæ Betæ, nec Berta cum si-
tentia T. I. milibus consanguineis Titii; quia ex spon-
in summ. salibus, respectu dictorum nascitur impe-
n. 14. diff. ditorum) nam respectu aliorum quorum-
16. nu. 4. cunque, ex sponsalibus solum oritur impe-
Aver. q. dimentum diuiniens. Dico (respectu di-
17. mat. storum) nam respectu aliorum quorum-
sect. 4. v. cunque, ex sponsalibus solum oritur impe-
semelque. dimentum impediens, ut dicemus *h* infra
in infra. suo loco.

3. Si verò idem Titius contraxit matri-
monium per verba de presenti cum Berta,
sed nondum consummavit (si enim con-
summavit, oritur impedimentum aliud,
quod appellatur Affinitatis, & de quo cap.
sequenti dicemus) quo pacto est matrimo-
nium tantummodo ratum, non poterit Ti-
tius contrahere matrimonium cum nulla ex
consanguineis Betæ usque ad quartum
gradum inclusivè, nec Berta cum similibus
consanguineis Titii, ut notat saltem ex rece-
pta legitima consuetudine. Pontius, e No-
teitur bene hæc diversitas, nam ego ad aliqua
36. n. 4. peculiaria de duobus dictis capitibus separ-
Aver. l. c. ratim explicanda, gradum facio.

Ver. Hinc.

§. II.

Publica Honestas ex sponsalibus.

1. **T**ria peculiaria de hac habet Tridenti-
num. d. Primò disponit, ut, quia jure
24. c. 3. de antiquo hæc publica honestas orta ex spon-
Ref. m. r. salibus extendebatur usque ad quartum gra-
dum, nec restringatur, ut dictum est, ad
Primum.

2. Secundò, ut non enascatur hoc impe-
dimentum, nisi ex sponsalibus validis.
e. Ita G. Quare, si ex quocunque capite, sive ex de-
Hurt. de sectu consensus, quamvis solum interni, e
mat. d. 21. five ex impedimento occulto, quo sponsi
diff. i. n. 3. laborarent, invalida essent sponsalia, hoc
aliter citas impedimentum nullum esset.

3. Tertiò, ut sponsalia debeant esse, ab-
soluta, nam si sint conditionata, hoc impe-
dimentum pari modo non
incurritur. Vide
num. 9.

Tamburinus de Sacramentis.

4. Circa hæc sic dubitare posses. Pri-
mò, Titius, & Berta contraxerunt validè
sponsalia, sed deinde, sine mutuo con-
sensu ea dissolverunt, sive ex justa causa
alter legitimè à sponsalibus recedendo, ea
fuerunt legitimè dissoluta, Tu ergo nunc
dubitas, an sponsalibus jam cessantibus,
cesset etiam impedimentum publica Hon-
statis.

5. Respondeo. Cessare putat *f* Hurtadus
aliique, quia cum nunc sint dissoluta illa
sponsalia, jam verificatur, illa esse invalida,
unde ex Tridentino, ut dictum est num. 2.
non parient impedimentum. Non cessare
docet Sanchez *g* cum aliis, quia initio fue-
runt valida sponsalia, unde jam ortum fuit
impedimentum, illo autem semel exorto,
non dependet à voluntate sponsorum ejus
cessatio. Confirmatur, quia non cessat hoc
impedimentum morte alterius ex sponsis, ut
§. 1. diximus, & tamen tunc dissolvuntur
sponsalia.

6. Utraque sententia videtur probabilis.
Quòd enim prior *h* afferat pro se declara-
tionem Cardinalium, nihil est, quia etiam
posterior *i* aliam pro se Cardinalium de-
clarationem inducit, immo, & stylum *k*
Curie Romanæ per quem obtineri in ejus-
modi casu, de quo loquimur, dispensatio
soler. Ad rationem posterioris posset prior
respondere hoc impedimentum non enasci,
nisi, quando adsunt sponsalia, ac quando
sunt retractata, moraliter non adsunt, unde
non est mirum, si non remanet impedi-
mentum.

Ad confirmationem potest afferri dispa-
ritas, nam, quia sponsalia retractata non
fuerunt à sponsis ante mortem. Noluit
Ecclesia, ut impedimentum aboleretur per
solum mortem, quia judicantur perma-
nere.

7. Pro priore sententia habeo Consilium | *P. Musti-*
Patris Petri I Musticæ Doctissimi Theo-
logi nostræ ætatis, cujus supra etiam memi-
ni, qui Consilium sic absolvit: Unde potest, scrip. cont-
qui contraxit sponsalia de futuro cum filia, po-
sita verò per mutuum consensum dissoluta, po-
40.

test, inquam, contrahere matrimonium, cum Matre sine ulla dispensatione Summi Pontificis. Et ita ego sentio, salvo meliori iudicio aliorum Praesantissimorum Theologorum. Atque hanc sententiam deduxerant in praxim Archiprebyter Sambucensis, & Episcopus Agrigentinus permittentes, quod Joseph Torres sine dispensatione duceret in uxorem N. Buscemi sororem minorem, qui paulo antea eodem anno 1634. inierat sponsalia cum sorore maiore N. Buscemi, qua mutuo sponsi, & sponsa consensu fuerant dissoluta.

Post hæc scripta, immo & in prima editione impressa, in manus meas venit Decretum S. Congregationis contra posteriorem sententiam latum, quod certe omnino servandum est: est autem huiusmodi.

[Jubente Sanctissimo Domino Nostro propositum fuit in Sacra Congregatione Concilii, An sponsalibus validè initio contractis, deinde mutuo consensu dissolutis, sit sublatum impedimentum iustitiæ publicæ honestatis. Et dubio pluries proposito, & maturè examinato, tandem sub die 6. Julii 1658. Eminentissimi Patres in antiqua ejusdem Congregationis sententia consentientes, censuerunt, non esse sublatum.

Cujus sententiæ unâ cum rationibus hinc inde deductis, & recentioribus ejusdem Congregationis in hac materia responsis, facta relatione ad Sanctissimum, Sanctitas sua die 10. ejusdem mensis prædictam Congregationis resolutionem probavit, eamque jussit in dubium deinceps non revocari.]

SECUNDA SPONSALIA, AN pariant Impedimentum?

8. Dubitare potes sic Secundò. Titius contraxit validè sponsalia cum Berta: mox, alia sponsalia, (& quidem illicitè) contraxit cum Antonia sorore Berta:, pariuntne hæc secunda sponsalia impedimentum contra ipsum Titium, ita, ut non possit amplius sine dispensatione ducere Bertam?

*a Aversa
q. 17. sect.
5. Ver. A-
lia tandè.*

Respondeo, Non parere, & quia hæc secunda sponsalia sunt invalida, quæ ex Tridentino, ut dictum est, impedimentum non afferunt.

SPONSALIA CONDITIONATA, An pariant dictum impedi- mentum?

9. Dubitare denique posses Tertio. An sponsalia facta sub conditione de futuro suspensente consensum, si adveniat deinde conditio, tunc emergat hoc impedimentum?

Respondeo, cum communi sententia *b c b Dicitur* mergere, nam ex sponsalibus conditionatis non nascitur, quia illa nondum sunt vera sponsalia: at adveniente, & purificata conditione, jam sunt vera, absoluta, & propria sponsalia: ergo, &c.

§. III.

Publica Honestas ex Matrimonio Rato.

1. **EX** matrimonio tantummodò rato oritur impedimentum hodie dirimens matrimonium usque ad quartum gradum inclusivè, supra indicavimus, nam olim extendebatur usque ad gradum septimum. Jam inquiri, ejusmodi impedimentum oriturne, etiam ex matrimonio rato invalido?

2. Respondeo, esse bene & distinguen- *c Pont. b* dum; nam oritur ex invalido, quod in- *co moro* validum sit ex omnibus aliis capitibus, *sancto, in* præterquam, si sit invalidum ex defectu *q. aliquo* consensu. Quare, si matrimonium ratum *passim* fuit invalidum, quia fuit, cum consanguinea, cum affini, cum Professa solemniter, &c. jam incurristi impedimentum dirimens Publicæ Honestatis ex matrimonio rato; at si fuit invalidum ex defectu liberi tui consensu, qualis etiam est consensu ex metu, ex errore personæ, ex amentia, ut notat Hurtadus, *d* impedimentum hoc non contraxisti.

3. Notas differentiam? Impedimentum Publicæ Honestatis ex sponsalibus nunquam ex Tridentino oritur ex ipsis sponsalibus invalidis. At impedimentum ejusdem publicæ honestatis ex matrimonio rato oritur semper, excepto cum affuit defectus ipsius consensu; tunc enim non oritur, ut dictum est.

Ex

Ex defectu ætatis, quando sufficiens consensus deficit pro matrimonio, non incurritur publica honestas ex matrimonio rato, quia hoc est defectus pleni consensus: At verò, quia ille consensus valeret, ut sponsalia, incurri publicam honestatem ex sponsa-

CAPUT XII.

Impedimentum undecimum.

Affinitas.

§. I.

Quid sit, & quatenus extendatur.

1. **A**ffinitas est propinquitas, seu attinentia quædam, quæ ex copula carnali (quam completam vir, & mulier, sive licite per conjugium, sive illicitè per culpam habent) provenit inter consanguineos viri, & dictam mulierem, & inter consanguineos mulieris, & dictum virum. Cum enim vir, & mulier per copulam, vel semel habitam, fiat una caro, & unum principium ejusdem filii, merito consanguinei utriusque ad ipsos accedunt, modo dictorum quæ attinentia vocatur Affinitas, quia consanguinei alterius (quilibet juxta suum gradum) veluti accedunt ad fines alterius. Ipsi verò vir, & mulier copulam habentes non sunt, nec vocantur affines, sed fiunt una caro, & vocantur stipites Affinitatis: sunt enim radix, seu causa, unde ceteri fiunt affines.

2. Quoniam verò Affinitas habet, ut dictum est, suos gradus, perinde ac consanguinitas, ad eos distinguendos solet à Canonistis hæc dari Regula. *Persona addita persona per carnis copulam mutat genus, non gradum attinentia.* Merito dicitur (*mutat genus*) nam ex consanguineis fiunt affines, & merito dicitur (*non gradum*) quia eo gradu, quo erant consanguinei, fiunt in eodem gradu affines. Sed clarius habet sequentem Regulam explicantem illam Canonistarum. Quoto gradu consanguinitatis, est quis conjunctus, vel distat ab uno ex illis, qui copulam inter se habent, eodem gradu affinitatis est conjunctus, vel distat ab altero ex ipsis, qui prædictam copulam habent. Si ergo Antonius v. g. est in primo gradu collateralis cum Titio, id est ejus frater ex affinis in eodem gradu cum Maria, cum qua Titius per copulam se conjunxit, & in eodem gradu affinis erit Berta Soror Mariæ cum dicto Titio. Pari modo, si Cæsar est pater Titii,

¶ 2 atque

infra Tr. libus, dicam infra. a
3. de spon. 4. Quid, Quando Matrimonium ratum
sal. c. d. 2. fit invalidum, quia contrahitur clandestine, id est, quia celebratur sine Parocho, & Testibus?

Respondeo. Non contrahi hoc impedimentum tenet Sanchez, b & Coninch. c sed immerito; nam propterea contra eos arguit rectè Perez: d cum enim (ait) in hoc casu matrimonium non sit invalidum ex defectu consensus, sed ex defectu solemnitatis illi consensui annexæ ab Ecclesia, non est ratio, cur impedimentum non nasci concedamus.

5. Quid de Matrimonio rato conditionato per conditionem futuram suspendentem dicti Matrimonii consensum?

Respondeo. Dum manet conditionatum, non parit hoc impedimentum, quia tunc nondum verè est matrimonium. At adveniente conditione, parit, quia jam tunc abolutum est, & verum matrimonium.

6. An autem, adveniente conditione, antequam novum consensum legitime adhibeant conjuges, oriatur publicæ honestatis impedimentum, tanquam à sponsalibus, atque adeo usque ad primum gradum duntaxat; an verò tanquam à matrimonio jam rato, adeoque usque ad quartum gradum, quæstio est apud Doctores. Nam aliqui volunt matrimonium sub dicta conditione, celebratum, adveniente conditione non habere vim, nisi sponsalium, antequam de novo rite consentiant sponsi, & hi debent consequenter tenere, tunc oriri impedimentum tantummodo usque ad primum gradum. Aliqui verò contendunt dictum Matrimonium jam habere totam vim Matrimonii rati, & hi debent consequenter docere, tunc oriri impedimentum usque ad quartum gradum. Quoniam verò nos infra docuimus, utramque sententiam esse probabilem, sed priorem probabiliorem, ideo idem dicimus in præsentia de impedimento. f

infra Tr. 4. de con-
spon. §. 4. Matrimonium jam habere totam vim Matrimonii rati, & hi debent consequenter docere, tunc oriri impedimentum usque ad quartum gradum. Quoniam verò nos infra docuimus, utramque sententiam esse probabilem, sed priorem probabiliorem, ideo idem dicimus in præsentia de impedimento. f

¶ 2 atque

atque adeo in primo gradu cum ipso conjunctus in linea recta erit affinis in primo eodem gradu in linea recta cum Maria, & similiter in eodem primo gradu erit pater Mariæ cum Titio, & sic de cæteris, mutando semper nomen *consanguinitatis* in *Affinitatem*, & ut dictum est, servando semper eundem gradum.

3. His declaratis, dicendum est, Affinitatem ortam ex copula licita, hoc est inter legitimos conjuges, hodie esse impedimentum dirimens subsequens matrimonium usque ad quartum gradum consanguinitatis inclusivè: Affinitatem verò ex copula illicita, id est fornicaria, hodie esse impedimentum dirimens idem matrimonium subsequens, solum usque ad secundum gradum ejusdem consanguinitatis inclusivè. Ratio est expressa dispositio a Tridentini confirmantis Decretum b. Innocentii III. in Concilio Lateranensi.

a Trid. sess. 24. c. 4. de Reform. matr.

b C. Non debes de Consang. & Affinitat. c. Sanc. l. 7. d. 67.

4. Dixi (hodie) nam antea multò latius ejusmodi Affinitas extendebatur, tunc enim affinitas pariebat affinitatem, ut habes latè apud Sanchez. c. At verò, nunc certa Regula illa est: *Affinitas non parit affinitatem*. Quare hodiè inter consanguineos Mariti, & consanguineos uxoris nulla est affinitas, nam solum est inter consanguineos Mariti, & uxorem, & inter consanguineos uxoris, & maritum.

5. Ex dictis ergo fit, ut duo Fratres possint sine dispensatione accipere duas sorores, vel soror, & frater Petri v. g. copulari matrimonio cum fratre, & sorore Antonii v. g. Item fit, ut unus ex fratribus ducere possit viduam, & alter frater possit ducere filiam ejusdem viduæ genitam ex mortuo Marito. Item, ut Pater ducere possit viduam, & ejusdem patris filius ducere ejusdem viduæ filiam ex alio Marito, atque hæc omnia, quia Affinitas non parit Affinitatem. Ita d. Sanchez.

a Sanc. lib. 7. matr. d. 67. nu. 3.

6. Item dic, si Cajus v. g. ducat viduam relictam à propriæ uxoris fratre. Clarius Cajus duxerat Bertam, hæc autem Berta habet fratrem nomine Cæsarem, qui duxerat Catharinam. Dico, mortua Berta, & Cæsare, posse Cajum ducere Catharinam, quia Cajus contraxit quidem affinitatem cum Cæsare, sed ex dictis nullam cum uxore Cæsaris, nempe Catharina.

QUÆSTIUNCULA ORTA EX prædictis.

7. Diebus hæc superioribus emerfit sequens difficultas, cujus expressam solutionem apud neminem ex Scripturis, nec ego, nec nostri Collegii Panormitani Theologi invenire potuimus.

8. Si ex vivis excedat Berta uxor Titii, perseverat in Titio affinitas cum omnibus Bertæ consanguineis, quia, ut cum Sancto Thoma ex Textu notat Sanchez c. affinitas semel orta perpetuò remanet. *a* Sanc. l. d. 64. nu. 2. ex C. ratis 36. q. 10.

9. Sed quid, si post mortem Bertæ nascatur ex sorore v. g. dictæ Bertæ puella aliqua, hæc puella eritne affinis ipsi Titio, ita ut inter ipsam, & Titium nequeat validum matrimonium intercedere?

10. Respondeo, Theologi ferè omnes prædicti, & ego minimus omnium, diximus esse affinem, & inter ipsos invalidum fore matrimonium. Ratio fuit, quia Affinitas non solum extenditur ad consanguineos viventes, vel natos, vivente ipsa uxore, sed etiam ad consanguineos natos post ipsius uxoris mortem. De novo enim nati verè, & in omni rigore sunt consanguinei dictæ uxoris, quamvis mortuæ. Et sanè Pater in Colo v. g. existens, ut suum filium, suosque nepotes recognoscit filium posthumum, & nepotes descendentes. Si ergo postea nati, sunt verè consanguinei uxoris Titii, erunt affines ejusdem Titii.

11. Noluit acquiescere huic rationi unus ex prædictis nostris Theologis. Unde quæstionem hanc Romæ decidendam misit ad Patrem Ludovicum Leti, nostræ Societatis virum Doctissimum, & præcipuè in Sacris Canonibus excultissimum, qui respondit, certissimam esse doctrinam à me, prædictique Theologis allatam. Huic responsionè necdum ille unus acquievit, donec suum argumentum dissolutum viderit: argumentum autem fuit hujusmodi: Affinitas non resultat nisi mediante Matrimonio: ergo, non stante Matrimonio, resultat ea nunquam poterit: Sed post mortem prædictæ Bertæ jam non stat Matrimonium cum Titio, quia ex Sancto Paulo Matrimonium dissolvitur per mortem: ergo nec resultabit affinitas in Titio cum natis post mortem Bertæ.

12. Re-

11. Respondi in hunc modum: Affinitas non refultat, nisi mediante Matrimonio, quod aliquo tempore extitit, concedo, quod nunc actu existat, nego. Unde nego consequentiam. Cujus distinctionis ratio est, quia, ut diximus, adhuc de novo nati (Matrimonio scilicet amplius non existente) sunt consanguinei uxoris: ergo non possunt, non esse affines Mariti; Sacri enim Canonibus ad contrahendam Affinitatem nihil aliud requirunt, nisi consanguinitatem cum altero ex conjugibus, nec distinguunt, stante, vel non stante Matrimonio.

13. Confirmatur. Affinitas usque ad secundum gradum contracta ex copula fornicaria semper confurgit, ut vidimus, quamvis ibi non adsit, nec stet Matrimonium; Satis enim est, ut aliquo tempore adfuerit copula illa illicita. Ergo, & in casu nostro satis est, quod aliquo tempore adfuerit copula licita.

14. Et hinc ducitur ratio à priori. Nam Affinitas non oritur ex Matrimonio immediate, sed ex mixtione Corporum, etiam semel habita inter virum, & mulierem. Quamvis ergo per mortem dissolvatur Matrimonium, non dissolvitur immediata radix affinitatis, quæ est, copulam intercessisse inter virum & mulierem, ergo Affinitas, quæ nasci ex tali radice debet, impediri non poterit.

§. II.

Quo iure induclum est hoc Impedimentum Affinitatis.

1. Quamvis naturaliter confurgat attinentia consanguineorum alterius conjugis cum altero, quam Affinitatem appellamus, ea enim confurgit ex ipsa mixtione corporum, quo conjuges sunt una caro; tamen eam attinentiam esse impedimentum dirimens Matrimonium subsequens omnino inductum est ab Ecclesia, & idque propter convenientias supra in explicacione impedimenti ex consanguinitate indicatas, hic proportionaliter applicandas. Addita etiam est excommunicatio contra incalescentes Matrimonium cum hoc impedimento, ut dicam cap. 17. §. 3.

2. Hinc rectè colligit Hurtadus, & duos ad 20 mat. Infideles, qui dictam affinitatem contraxerunt, postea tempore Infidelitatis valido Ma-

trimonio conjugii cum affinibus, quia Infideles non subjacent Ecclesie legibus. Cetera ad Infideles circa hoc pertinentia vide apud citatum Hurtadum.

§. III.

Affinitas superveniens Matrimonio.

1. Diximus, affinitatem dirimere Matrimonium subsequens; si autem ea superveniat Matrimonio jam contracto, hic dicendum est. De cognatione spirituali superveniente dixi lib. 2. c. 4. §. 2. an. 17.

2. Breviter. Si vir, vel uxor copulentur cum aliqua, vel aliquo ex consanguineis in primo, vel secundo gradu tantum sui conjugis, non dirimetur Matrimonium jam factum, sed impediatur, ne conjux à suo conjugate debirum conjugale petere licite possit. Si Titius v. g. vir Bertæ cognoscat turpiter Sororem, vel Matrem Bertæ, non poterit amplius petere debitum à Bertæ, nisi accedat legitima dispensatio ejus, qui dispensare potest, de quo infra e dicam; Ultra peccatum igitur incestus, quod committit Titius, cognoscendo suam affinem, incidit ipso facto in prædictam pœnam. Hoc igitur impedimentum non oritur, si conjux cum suis propriis consanguineis incestum committat, sed solum, si committat eum consanguineis sui conjugis.

3. Ne autem hic duo confundas, quæ sunt satis diversa. Nam, si Titius v. g. vir Bertæ cognoscat turpiter aliquam Bertæ consanguineam in remotioribus gradibus, à primo, & secundo, hoc est in tertio, vel quarto, committit quidem incestum, quia, ex prædictis, consanguinei ejus uxoris sunt ipsi Titio affines, at non amittit jus petendi debitum à sua uxore Bertæ, quia Tridentinum hanc pœnam non valendi petere debitum, sicut & impedimentum dirimens ex copula illicita, restrinxit ad primum, & secundum gradum dumtaxat, ut dixi.

Simili modo, si idem Titius v. g. cognoscat turpiter aliam extraneam, nulla consanguinitate ad se, vel ad uxorem suam pertinentem, cognoscat v. g. Mariam, contrahet impedimentum, ne ipse Titius post mortem suæ uxoris Bertæ possit Matrimonium contrahere cum consanguineis Mariæ in primo & secundo gradu, & si cum his forte po-

stea copulam habeat committet incestum speciatim in Confessione aperiendum. At verò, si copulam, postea habeat cum consanguineis dictæ Mariæ in gradibus remotioribus, hoc est in tertio, & quarto, illicitè quidem, ut ex se pater, faciet, sed non contrahet conjunctionem cum dicta Mariæ, & consequenter, neque incurret impedimentum dirimens Matrimonium, fortè contrahendum cum illa, ut signatè declaravit Pius Quintus; & unde, nec peccabit peccato incestus, sicuti rectè notavit Sanchez, quare, nec speciatim, ut incestum in Confessione explicandum, quia in copula illicita (ut nimis sæpè dictum est) Tridentinum abstulit ab his remotioribus gradibus contractionem impedimenti, &c.

a Pius V.
ad Domi-
num 1557
Declarat.
Cardi. ap.
Pont. li. 7
matr. d. 33
num. 6.

b Sanchez.
lib. 7. matr.
d. 67. n. 7.

Vides ergo diversitatem, præsertim illam de Incestu? Titius enim cognoscendo consanguineas Bertæ uxoris suæ in remotioribus illis gradibus, committit incestum. Idem verò Titius cognoscendo consanguineas dictæ Mariæ sibi extraneas, sed jam unitæ per copulam illicitam, cognoscendo, inquam, eas, quæ Mariæ sunt conjunctæ in primo, & secundo gradu, committet quidem incestum, sed cognoscendo eas, quæ eidem Mariæ sunt conjunctæ in tertio, & quarto incestum non committit.

4. Dixi autem num. 2. (petere licitè non potest) potest enim immo, & debet reddere, ne ex peccato unius conjugis patiatur damnum alter. Nam propterea, si, & alter consenserit ad prædictum incestum, etiam, & ipse petere non poterit, ut explicatius alibi docui.

5. Tria tunc exciderunt; quæ te ignorare non convenit. Primum, d. excusari ab hac pœna non valendi petere debitum à suo cond. 31. nu. 1. juge, mulierem, quæ præcisa vi oppressa fuit à consanguineo sui viri, quia tunc cum culpam non committat mulier, non meretur pœnam, esto naturaliter oriatur affinitas. Secundo, eandem excusationem concedi eadem probabiliter à nonnullis, si ex metu gravi, si ve mulier, si ve vir cogatur similem incestum committere. Nam quamvis tunc peccent, Ecclesia tamen non videtur tunc illum, vel illam castigare tanta pœna velle. Tertium, quod probabiliter etiam à nonnullis concedi eadem excusationem, si adsit ignorantia, si ve facti, si ve juris, si ve pœna dummodo non sit affectata, ut liberius dicti conjuges peccent,

c L. 7. in
Dec. l. c. 4.
§. 2. n. præ-

ser. 12.

d Sanc. l. 7

d. 31. nu. 1.

Pont. l. 10.

c. 7. nu. 6.

aliiq.

e Pont. l. c.

Bonac. de

mat. q. 4.

p. 2. n. 5.

Ave. q. 17.

mat. sec. 3.

Ver. Quod

si fem. con-

tra. ap. &

Pontium.

id quod clarè docet Sanchez. De his tribus. Lege Dian. p. 11. Tr. 5. R. 38.

F. Sanchez
d. 32. n.
43.

§. IV.

Qualis copula Affinitatem pariat.

1. Quoniam copula radix est prædictæ Affinitatis, idèò maximè hinc explicari solet, qualis esse debeat copula, ut ex illa certò Affinitas oriatur. Dico, hac in re unum esse certum, incerta duo: Certum est, nequaquam sufficere actus quantumcumque turpes esse, sed requiri copulam consummatam intra vas fœminæ, ubi effundatur semen.

2. Hinc non confurgit hoc impedimentum ex copula sodomitica, nec ex copula cum mortua, nec ex effusione seminis omnino extra vas, nec ex congressu spadonum, qui verum semen non emittunt, nec, ut declaravit Pius Quintus ex Matrimonio rato non consummato (ex illo tamen oriiri impedimentum publicæ honestatis, ne obliviscaris.)

3. Contra, g. confurgit ex copula habitacum dormiente, cum Ebria, cum insana, cum invita, cum coacta, cum ignorante, si ve jus si ve factum; tunc enim vera fit seminum commixtio, & fit unum principium generationis.

4. Atque hinc nota diligenter differentiam, nam nunc docemus, oriiri Affinitates à copula, etiam vi, vel metu habita: At paulò ante in §. præced. numer. 6. docuimus ex copula vi, metu, &c. Habita, non oriiri pœnam non valendi petere debitum: quæ duo, quia sunt valde diversa, idèò valde notanda. Prius enim est ante contractum Matrimonium; posterius verò est post illud jam legitime celebratum.

5. Jam verò, incertum est Primò. An oriatur Affinitas, si semen emittatur extra vas, sed illud sibi matrix attrahat, vel, si aliqua tandem arte, etiam ope Dæmonis, intra vas mulieris intromittatur. Negat Pontius, affirmat cum communi Sanchez, i & merito, jam enim sic adest verissima seminum commixtio.

6. Incertum est Secundò. An prædicta Affinitas oriatur, si intromisso semine viri, mulier suum semen fœminicum non emittat, quod

g Sanchez
d. 64. n. 17

h Pont. l. 3

c. 55. nu. 1.

i Sanchez l. 7

d. 64. n. 17

Pont. q. 17

p. 12. n. 11

aver. q. 17

Ver. Du-

bitari &

Perez. d. 11

sec. 3. n. 4.

G. Huer. d.

2. o. de ma-

diff. 1. n. 5.

quod aliquando in foemina frigidiora fertur, posse contingere?

Respondet, quamvis debeat semper praesumi, foeminam etiam, & ipsam seminasse, unde, nisi evidentissime contrarium constet, in praxi tum in foro fori, tum in foro conscientiae est pronunciandum, Affinitatem esse contractam, tamen pro raro casu, qui posset contingere, duae sunt sententiae.

7. Non oriri tunc Affinitatem, docet Perez. *rez*, & aliique, & novissime Verricelli. *b* c. n. §. G. Ratio principalior est, quia ex Medicorum *Hurt. l. c.* sententia ad generationem requiritur necessarium solum semen foemineum. Quando igitur hoc *loc. cit. v.* adest, cum vir, & mulier non possint fieri *Dubitat* viri unum principium generationis, quod est tamen radix Affinitatis, ipsa Affinitas oriri non potest.

8. Oriri tunc Affinitatem, docet Sanchez *27. sect. 10 c.* aliique, quia hi probabilius putant, non esse necessarium ad generationem foemineum semen, esto adjuvet. Quare sine hoc *tit. l. 7. c.* poterunt vir, & mulier fieri unum principium generationis.

9. Utraque sententia est probabilis, ut *d. Sanc. l. c.* fatetur idem Sanchez; *d.* & in simili iterum, *n. 19.* dicitur à nobis aliquando inferius.

Infra Tr. c. 7. n. 5.

CAPUT XIII.

Impedimentum XVII.

Impotentia.

§. I.

Quid, & quotuplex sit?

de foro. de frig. & masculin. **I**mpotentia coeundi, seu inhabilitas ad consummandam copulam (quam Sacri Canones *f* frigiditatem appellant) est impedimentum dirimens Matrimonium contrahendum, idque jure naturae, quia, si impotens es ad actum conjugalem, de jure naturae est, ut non possis tradere tuum corpus ad actum illum impossibilem. Quare, sive tu scias, sive tu nescias impotentiam, si tamen verè impotens sis, impedimento eris affectus, & consequenter ineptus ad Matrimonium.

2. Dixi autem Primò,) Impotentia coeundi, nam impotentia generandi (quam *steri-*

litasem appellamus) impedimentum non est dirimens; tunc enim, si haberi nequit primarius finis Matrimonii, nempe proles generatio, habetur tamen secundarius, qui est remedium concupiscentiae. Potissimum, quia jam adest immediatè potestas perficendi copulam, esto absit, quasi per accidens effectus copulae; id est, proles. Nam propterea, potest Maritus commisceri cum uxore vicina partui, quamvis sine effectu novae proles, &c.

3. Dixi item (*Dirimens Matrimonium contrahendum*) nam impotentia superveniens Matrimonio jam contracto, sive consummato, sive rato, illud non dirimit. An verò tunc liceat hujus Matrimonii usus, dicemus §. quinto.

4. Impotentia autem haec tunc certò adest, quando aliquod *h* ex his tribus certò adest, ut scilicet deest Potentia ad penetrationem vasis, vel Potentia ad emittendum verum semen, vel Potentia ad illud emittendum intra vas, neque enim sufficit, si emittatur extra vas, quamvis in ejus ore. *Leges i. c. 60. n. 3. G. Hurt.*

5. Haec autem certitudo potest esse, vel certa, & evidens physicè, (ut, si vir amputata habeat virilia, aut omnino arida) vel certa, seu valdè verosimiliter evidens, (quo pacto dicitur certa moraliter) ut si membrum virile sit aliquantum aridum vel foemina sit ita arcta, ut valdè probabiliter non possit incisione, vel alio remedio adjuvari. Quando autem ad sunt indicia probabiliter indicantia impotentiam, ita ut oppositum probabilitatem nullam habeat, dicitur certò moraliter adesse impotentia. Nos hanc probabilitatem vocabimus deinceps veram probabilitatem, vel ut dixi certitudinem moralem.

6. Quando haec certitudo, sive physica, sive moralis non adest, tunc profectò impotentia erit dubia, idque tunc est, quando indicia ad praedictam certitudinem physicam, vel moralem non attingunt. Quare, quando potentia est probabilis ita, ut etiam oppositum, id est, impotentia sit probabilis, inter dubias connumeranda in hac materia, quia, cum tunc deficiat à certitudine physica, vel morali, incerta censenda est in tanto negotio pertinente ad Matrimonium. Quoniam ergo ejusmodi impotentia, vel est perpetua, vel

tem-

temporalis, vel dubia, loquamur de singulis separatim.

§. II.

Impotentia absolutè perpetua.

1. **I**mpotentia absoluta, & perpetua, (quæ tunc adest, quando ea, certò, physicè, vel moraliter, ut modò explicui, nec arte, nec medicamento, absque gravi periculo, removeri potest) est certò impedimentum dirimens Matrimonium contrahendum, vel cum ipsa contractum. Constat ex claris Juribus. *a*

*a C. Fra-
ternitatis
de frigid.
C. malefic.*

*b Sanc. l. 7
d. 93.*

*c Pont. l. 7
c. 62. latè
Lege etiam
Dian. p. 11*

*tr. 3. Ref.
11. latissi-
mè.*

Si mulier adeò sit arcta, ut nulla incisione, vel remedio adjuvari possit, est certò perpetuò impotens: at si incisione non valde difficili adjuvari possit, tunc non esse, nisi impotentiam temporalem docet Sanchez *b* cum comuni, quia putat, obligari fœminam, eam non valde difficilem incisionem pati. At esse perpetuam, & Matrimonium dissol- vendum, tenet mordicus Pontius, *c* quia, contra, putat, non obligari fœminam ad incisionem illam. Si cum leges, meritò illi non repugnabis.

2. Quid si solum per miraculum tolli possit impotentia?

Respondeo, adhuc esse impotentiam perpetuam, atque adeò afferentem impedimentum dirimens. Ratio est, quia consideranda impotentia est juxta cursum naturalem, non juxta miraculosum. Puto tamen, impotentiam ex maleficio, si per orationes, suffragia, & exorcismos, multò magis, si per medicamenta naturalia removeri posse prudenter judicaretur, non esse perpetuam, sed temporalem, quia tunc essent remedia spiritalia quidem, sed quasi ordinaria, & non miraculosa.

3. Quid si ejusmodi Maleficiati impotentia, ope magica, tolli possit?

Respondeo, si cum peccato, reputabitur perpetua, quia, quòd cum peccato fieri debet, impossibile reputandum est: Si sine illo, sanè reputabitur possibile, atque adeò perpetua impotentia non erit; intellige, quando hæc possibilitas facilè, seu certè, non valdè difficulter habere executionem possit.

4. Triplici autem modò à Mago obtineri ejusmodi impotentia remotio solet. Primò, per novum maleficium, & tunc impotentia

est perpetua, quia ejus remotio non possit haberi, nisi cum peccato. Secundò, per nullum maleficium, sed, vel tollendo signum Maleficii sive Maleficio novo; vel adhibendo medicamenta naturalia, & tunc impotentia est temporalis, si haberi id non valde difficulter possit, quia sic sine peccato, ut alibi diximus, *d* impotentia tolleretur. Tertiò, si *d* Tab. 2. n. 158. *Decal. a.* quamvis obtineri remotio impedimenti posset à Mago sine novo Maleficio; tamen præ- *s. 7.* videas, illum eam non ablaturum, nisi cum Maleficio, quod evenire solet, quando signum Maleficii haberi non posset, ex eo, quod v. g. fuit projectum in Mare, vel constitutum fuit in actione transeunte, v. g. in comestione, vel incantatione verborum, & hoc pacto impedimentum erit perpetuum, quia licet alias posset sine peccato tolli; tamen de facto nunc sine illo non tolleretur.

An mulier jam conjugata obligetur pati incisionem, nec periculosam, nec gravis doloris, etiam si defectus procedat ex parte viri. Alii negant, alii affirmant, utriusque probabiliter, ut latè cum aliis minutis prosequitur Diana. *e*

5. Porriò, quando certò physicè, vel moraliter constat de impotentia, cum qua contractum fortè fuit Matrimonium, nullum illud omninò censendum erit. *f* Quare *f* Sanc. l. 7. tuac non licebit conjugibus te, ut conju- *d. 107. m.* ges gerere, sed sunt separandi. Quod, si *2. G. d. 107. m.* Judex præceptum illis fortè imponat etiam *cept.* sub excommunicatione, ut se maritaliter *Pont. l. 7.* tractent, non valebit præceptum, nec ex- *c. 68. m.* communicatio, quia inniteretur præsumptio- *G. H. m.* ni Potentiæ, adeoque validati Matrimo- *d. 22. d. 11. F. m.* nii: At præsumptio cedit veritati certæ. *11. F. m.* Pro foro autem externo semper requiritur *d. 37. m.* sententia Judicis declarantis Matrimonium in- *e. H. m.* validitatem, quam statim Judex *g* debebit *G. L. m.* ferre, si certa modo dicto appareat impo- *d. 107. m.* tentia (nam, si dubia, dicam infra (nul- *frag. 4.* lo requisito juramento conjugum, nec *malef.* testimonio septimæ manus: quæ *omnia distinctius explica-
bimus non multò
post.*

MATRIMONIUM EVNUCHI,
seu Spadonis.

6. Hinc, si quis ambobus Testibus careat, vel certè attritos habeat, invalidè Matrimonium contrahit, quia cum verum semen emittere non possit, impedimento laborat perpetuo. Quod cum definitum sit à Sixto Quinto; à aliud addere opus non est. Illud, qui cum sana, atque integra virilitate habeat, uno pollet testiculo, esse potentem ad semen verum emittendum, & consequenter esse aptum ad Matrimonium notat cum Medicis Perez. 6

MATRIMONIUM DECREPITI.

7. Quamvis Ecclesia non rejiciat senes à Matrimonio incundis, quia præsumit, vel ex ipsa natura, vel ex medicamentis, vel ex qualitate ciborum posse fieri sufficientes, ad actum conjugalem; tamen, si supponamus, hanc sufficientiam à desse nullatenus posse, quid dicendum? Loquamur prius de Senex, mox de Vetrula.

8. SENEX, si ita viribus exhaustus supponatur, ut nunquam possit actum conjugalem consummare, invalidè contrahet, quia tunc ejusmodi impotentia esset in futurum perpetua. Ita Sanchez, d' aliisque contra Henriquez, & aliosque putantes, validè contrahere, quia semper retinet potentiam suam intranssecam seminandi. Si verò si ejusmodi, ut possit adjutus à prædictis cibis, ac medicamentis illum actum consummare, quamvis, generare non possit, quia illud semen sterile sit, contrahet validè, quia impotentia tunc esset temporalis. Nam propter similem rationem morti proximis, licet ob diuissimam febrem tunc non sit aptus ad copulam; tamen aptus est ad Matrimonium, quia illa debilitas, est (puta eum convalescet) amovibilis.

9. Pontius f' tener, Matrimonium non solum iniri posse validè ob finem generandi solum, ut communiter fit, sed etiam, si fiat solum ad mutuaam societatem cum uxore, unde impotentem perpetuo, atque prædictum modo allasensem effectum posse, validè Matrimonium inire cum prædicto fine. Sed, quia nos cum Hurtado, qui id efficaciter probat, hanc sententiam rejicimus; h' idè absolute dicimus, *Tamburinus de Sacramentis.*

ejusmodi impotentem non esse aptum ad Matrimonium. Certè, secus, etiam Eunuchus posset validè ad prædictum finem Matrimonium contrahere, & tamen Sixtus V. definit non posse. Imò, dum ibidem dixit impotentiam esse impedimentum dirimens, nec distinguit ad hunc, vel illum usum, nostrum videtur casum definitum. Si ejusmodi mulier, & vir impedimenti concilii nolint se copulare Matrimonio, sed quoddam Societatis vinculum inire, videtur concedere Sanchez sed amoto periculo incontinentiæ.

10. VETULA quomodocumque decrepita, & certò inepta ad suum semen effundendum, si est capax seminis viri, validè contrahet in sententia eorum, qui putant, semen mulieris non esse necessarium ad generationem prolis: at invalidè in eorum sententia, qui contra, putant, esse simpliciter necessarium. Quoniam verò utraque opinio, ut supra dixi, probabilis est, erit & probabilis validitas, & probabilis item invaliditas Matrimonii. An ejusmodi senes decrepiti, si inveniuntur Matrimonio copulati, possint copulari licitè ad copulam, vel alios tactus inter se exercere, m' alibi dixi satis distinctè.

MATRIMONIUM MULIERIS PARENTIS cum suæ vitæ, vel prolis periculo.

11. Si Mulier potens quidem sit ad actum conjugalem, sed cum suæ vitæ periculo, vel cum prolis morte, vel cum abortu semper pariat, validè Matrimonium inire poterit, quia jam potens est, ad id quod essentialiter requiritur ad Matrimonium, nempe ad copulam.

12. Sed licitè, si id advertens, & sciens faciat? Quod certè contingere posset in Vidua, quæ hæc mala jam experta in præcedente Matrimonio sit?

Respondeo. Si id faciat nesciente novo Marito, certè peccabit, quia illi magnum damnum infert; dum in re, tam gravi, eum decipit. Ipso autem sciente, nequaquam peccabit ex hoc capite, quia scienti, & consentienti non fit injuria, at mortaliter peccabit (ait Bossius o) ex alio capite, hoc est, propter damnum, quod facit sibi, & proli, dum illius Mortis (& aliquando etiam sine Baptismo) & sui periculi, causa est. Neque excusari potest

test (ait ident Auctor) à sine remedium adhibendi tentationibus concupiscentia. Eas enim aliis remediis orationum, & mortificationum cum Dei gratia superare poterit. Verum hanc non peccaturam, si nubat Marito scienti, docent nonnulli, quia, ut mox dicit Sanchez in simili, non facit injuriam, nec proli, nec sibi. Non proli, quia melius est, aliquo tandem tempore esse, quamvis sine Baptismo tunc enim non habet peccatum à se commissum, sed originale commissum ab alio) quam nunquam esse. Non sibi, quia durum esset, negare Mulieri, & aliquando quidem valde calidæ, remedium Matrimonii à Christo Domino ad eum finem inter cæteros institutum, & eam compellere ad remedia illa mortificationum valde dura, & extraordinaria; nam, neque infimum, ut vitam servet, obligamus ad remedia admodum difficilia adhibenda, vel conquirenda. Profectò hanc sententiam probabilem esse, negare non possum.

13. Atque hæc de Matrimonio contrahendo. Quid, si hæc pericula superveniant Matrimonio, jam à Muliere contracto? poterint ipsa reddere, & petere debitum conjugale?

Respondeo. Probabilius cum Sanchez, & aliisque puto, posse, quia tunc separare virum à throno, vel cohabitatione uxoris, nimis esset utrique durum, quòd certè deberent facere, ne manerent sub continuo periculo peccandi.

14. Dices: Non separentur, sed gerant, ut frater, & soror?

Respondeo. At nimis esset durum simul esse in eadem habitatione cum tanto peccandi periculo.

15. Illud tamen Mulieri concedo, ut quamvis (sicuti dictum est) possint, non obligetur cum tanto damno debitum reddere.

MATRIMONIUM IMPUBERIS.

16. Impotentia ad generandum, qua laborat ætas puerilis, cum ex se non sit perpetua, impedimentum dirimens ex jure naturali, non desinit, valeret ejusmodi Matrimonium, puta, ut exercendum suo tempore) Ecclesia tamen illam esse impedimentum dirimens, definivit & cum illa exceptione: nisi malitia

suppleat aetatem. Est igitur hic explicanda, tum definitio, tum exceptio.

17. Quoad definitionem. Ecclesia statuit, ut nec puer) qui ille in hac materia est, qui annum decimum quartum nondum complevit) nec puella (quæ est illa, quæ nondum complevit annum duodecimum, quo tempore dicuntur Impuberes) statuit (inquam) ut non possint validè Matrimonium de præsentì contrahere cum quocunque, quamvis puberi. Addunt Sacri Canones, illud Matrimonium, si fortè contrahatur, valere, ut sponsalia, de qua re infra d pluribus.

18. At peccabunt Impubes sic Matrimonium attentando?

Respondeo. Peccaturum mortaliter tenent non patet, & quia sit, inquit, injuria Sacramento, redditur enim irritum aetatis defectu. Verum alii spunt, mortaliter non peccaturum, quia ejusmodi Matrimonium sic contrahi, permittunt Canones, & illud interpretantur, tanquam Matrimonium de futuro, id est, tanquam sponsalia. Hæc posterior sententia, ut benignior est, ita sit item probabilior.

19. Quoad exceptionem (Nisi malitia suppleat aetatem) præmitte, nomine Malitiæ, hic duo intelligi. Primò, Maturitatem Judicii, ut possit cum rationis usu contractus Matrimonii celebrari, secus enim illud esset irritum ex defectu consensus. Secundò, Potentiam eocondi, id est, emittendi verum semen in utero vas femineum, quam certè, vel ex factò, quia fortè copulam cum aliqua habuit impubes, vel ex habitu, & dispositione corporis, addita propinquitate ad ipsos annos pubertatis, colligere poterit, ut late, & minutè colligit Sanchez. g His duobus positis, declarat, seu statuit Pontifex, esse validam Matrimonium in initium ab Impubere.

20. Verum licitumne etiam erit?

Respondeo. certum est, Matrimonium ab ejusmodi Impubere fieri cum licentia Episcopi. & item ex gravissima, & urgentissima causa, ut loquitur Sanchez, h quia à Sacro Textu i requiritur pro causa, bonum pacis: & tunc jam validum erit, & licitum. Notat tamen Pyrihus & Conradus, quia vix solet intervenire gravissima hæc causa, idèò omnes Episcopos hanc dispensationem remittere ad Pontificem, quamvis, solum per duos mens, puer distet à pubertate.

21. Quod,

a Sanchez. d.
102. n. 9.
Et II. Boss.
l. c. n. 173.
Et 177. n.
los citans.

b Pont. l. 7
matr. c. 65
n. 4. sine.
c Toto tit.
de Desp.
mpub.

d L. 1. de
sponsal.
5. 1.
e Ap. Soc.
mox citat.
duum L. 1.
d. 1. m. 1.
30. m. 1.
curat. 20.
h. 7. m. 1.
65. n. 1.
forat. 1.
17. m. 1.
f. Sanchez.
d. 7. n. 1.
6. P. 1.
forat. 1.
concordat.
l. 1. n. 1.
n. 4.
g Sanchez.
m. 1.
tando.

21. Quod, si fortè deinde comperiat, erratum fuisse, & ejusmodi impuberem non esse habilem copulæ exercendæ, adhuc esset validum Matrimonium, quia tunc indicare vult Ecclesia, inhabilitatem illam esse temporalem, quare vult, ut expectetur usque ad completissimam pubertatem, quæ in viris est anno decimo octavo, in fœminis anno decimo quarto. Quod, si neque in his annis habilis esset, tunc enim verò emergit rationabilis dubitatio, an inhabilitas sit perpetua, an temporalis, & erit opus trienniali experientia, de qua mox.

22. Sed adhuc dubitabis. Si certa appareat malitia ætatem supplens, impubes autem sine licentia Episcopi, & sine gravi causa Matrimonium contrahat, peccabitne mortaliter? Quamvis validè contrahat ex dictis n. 19.

2 Pont. li. 12. matr. c. 5. n. 4. b Sanc. l. 7. ma. d. 104. n. 12. ref. rens Nav. de for. stru. c. 6. Pont. non reji. tius.

Respondeo, quicquid colligi possit ex Pontio, a certè Sanchez b indicat, peccatum mortaliter, quia id (quod certè in se grave est) prohibitum est graviter in Jure.

23. Siste hic Lector: paulò ante n. 18. diximus, non peccare mortaliter impuberem, cui malitia non supplet ætatem, Matrimonium contrahendo: nunc verò docemus, impuberem, cui malitia supplet ætatem, peccare mortaliter, si sine gravi causa, consensuque Episcopi Matrimonium contrahat. Hæc certè non videntur sibi coherere.

24. Respondeo, Cohæreere satis. Nam quando non adest malitia supplens ætatem, nullum fit Matrimonium, sed ex dispositione Sacrorum Canonum sic concedentium, fiunt sponsalia, ut supra vidimus. Quare nihil fit contra voluntatem Ecclesiæ. At quando malitia supplet ætatem, fit verum Matrimonium, quod Ecclesia fieri pro eo impubertatis tempore prohibuit, nisi accedente gravi causa legitime approbanda. Sic post accuratam considerationem concilianda hæc duo dicta videntur mihi.

MATRIMONIUM
Hermaphroditi.

25. Circa Hermaphroditos, id est, habentes sexum virilem simul, & fœmineum sex distinguo casus in hunc modum: videnda tamen sunt non pauca à me alibi c dicta, cum de Ordine.

26. Primus casus. Quidam duos habet sexus, sed secundum unum est impotens, potens secundum alium: quid Juris?

Respondeo, hunc a non posse Matrimonium contrahere nisi secundum sexum, quo est potens. Id probatione non indiget.

27. Secundus. Quidam habet duos sexus in utroque potens, quid item Juris?

Respondeo, Si æqualiter est in utroque potens, dicam mox n. 29. Si verò prævalet sexus fœmineus, reputanda est mulier, undè, nec poterit validè Ordines suscipere, nec profiteri in Religione virorum, nec uxorem ducere, sed Maritum. Non tamen concederem fieri Monialem, idque propter illam aliqualem potentiam sexus Masculini. Si verò prævalet sexus Masculinus, Mas reputabitur, & ut talis Matrimonium inire potest, nam propterea, nec profiteri posset in Religione Monialium, nec nubere viro; poterit tamen validè Ordines suscipere, sed illicitè, quia, ut alibi diximus, Hermaphroditus est omninò ab altari repellendus. Eidem denique non concederem, fieri Religiosum, ut nec concessi præcedenti, fieri Monialem.

28. Tertius. Quidam nullum sexum habet, quid Juris?

Respondeo, Certè supponis rem admodum innaturalem: sed esto. Is inhabilis ad Matrimonium erit ex omni parte.

29. Quartus. Quidam, post probationes Medicorum, & Matronarum peritarum, secundum utrumque sexum est æqualiter potens, quid Juris?

Respondeo, hic Matrimonium contrahere poterit secundum illum sexum, quem elegerit: quo electo, peccabit mortaliter si fortè alio uti velit. Immo Parochus hujus Matrimonio assistere non debet, nisi is dictam electionem coram Judice Ecclesiastico faciat, eamque sub juramento. Unde fit, ut si mortua cõjuge, viduus remaneat, licet validè contraheret secundum alium sexum, electionem factam mutando, peccaret tamen contra juramentum, imò & Sanchez, aliisque peccaret mortaliter, etiam si juramentum non emisisset, quod tamen ultimum negat Hurtad. f

30. Hinc duos Hermaphroditos æqualiter, vel ferè æqualiter prævalentes in utroque sexu, non posse ad usum promiscuum, utriusque sexus, hoc est, modò Masculini, modò fœminiani, nec licitè, nec validè contrahere

c Sanc. l. c. Pont. lib. 7. c. 65. n. 8.

f G. Hurt. d. 22. matr. diff. 10. nu. 34.

a Perez d. inter se Matrimonium, docet Perez, *a* quia
37. *matr.* illa essent, quasi duo Matrimonia: Id, quod,
sec. 25. n. 2. & videtur abhorre ab ipsa natura rationali,
& inusitatum quid esset in Ecclesia Dei, ne
dicam in bene ordinata Rep.

31. Si alter sexum unum eligat, alter al-
terum, & ad unum solum utrumque contrahat
non video, unde invaliditas orti possit.

Propter Majorem rationem, Majoraq; in-
commoda, is æqualiter potens in utro-
que sexu, nec Religionem virorum, nec mu-
lierum ingredi valet, nec Ordines suscipere,
idque nec licite, nec valide, ut late profequi-
tur Sanc. *b*

b Sanc. l. c.
c. lib. 7.
c. conf. l. 1.
d. 31.

32. Quintus casus. Quædam conjugata
incepta esse viri, prorumpente natura in sexum
masculinum. Quid Juris?

Respondeo, Si remanet in illa etiam sexus
fœmineus, validum fuit Matrimonium, ipsa-
que tenetur, hunc sexum etiam nunc eligere,
seu in hoc sexu perseverare. Si verò non rema-
neat, tunc Matrimonium fuit, & nunc item
est invalidum, quia sexus ille fœmineus, sub
quo contraxit, non erat perpetuus, atque ad-
eò ineptus ad Matrimonium illud. Non erat
autem perpetuus, quia latebat in illa sexus vi-
rilis, saltem in dispositione corporis, qui suo
tempore jam erupit. Ex qua doctrina sequi-
tur hanc solum per bonam fidem potuisse uti
Matrimonio, nam cæterum vera conjux non
erat.

c Delugo
in Resp.
mor. li. 1. d.
31. Diapa.
p. 5. tra. 14
res. 40.

33. Ob similem rationem rectè docet De-
lugo, c. Monialem, quæ erumpat in marem,
nulliter professam fuisse, atque ad eò à Mo-
nasterio educendam, neque cogendam pro-
fessionem emittere in Monasterio virorum,
quia nec ipsa profitens habuit intentionem
proficendi, nisi apud Moniales, nec aliter il-
lam acceptavit Prælati, nisi, ut fœminam,
quicquid aliqui dixerint apud eundem De-
lugo, qui, cum casus hic occurrisset, cogere
prædictam intendebant, ad proficendum in
Religiosorum Monasterio.

34. Sextus. Quidam conjugatus incepit
esse fœmina, subtrahente natura instrumen-
tum generale. Quid Juris?

Respondeo, Tantam mutationem evenire
non posse, putat Delugo loc. cit. ex Medio-
rum relatione. Si tamen occurrat, docet, Ma-
trimonium quidem fuisse, sed statim, mutato
sexu, dissolvi vinculum dicti Matrimonii,
quia Matrimonium (inquit) constare nequit

inter duas fœminas sicuti, nec inter duos ma-
res: unde addit, se mirari, quod Th. Sanchez
in suo opere de Matrimonio non meminerit
hujus capitis, unde vinculum Matrimonii,
quamvis consummati, dissolvi, etiam ante
mortem alterutrius ex conjugibus, possit.

35. Verum mihi valde difficile est, conce-
dere, Matrimonii vinculum ante alterutrius
obitum dissolvi: cum omnes Scripturæ, Pa-
tres, & Theologi clament, Matrimonium
consummatum, non nisi morte disungi. Me-
lius igitur, & expeditius in præsentia judica-
mus, quod modò in simili ferè casu dictum
est nu. 32. nimirum hoc Matrimonium fuisse
ab ipso initio invalidum, quia sexus, sub
quo contractum fuit Matrimonium, & con-
sequenter habitas personalis ad Matrimo-
nium, non erat perpetua, latebat in corporali
dispositione sexu alio, qui deindè tandem ap-
paruit. Delugo autem immeritò miratur si-
lentium Thomæ Sanchez; nam, etiam si in
dicto casu dissolveretur, vinculum Matrimo-
nii non debuit dictus Sanchez ejus mentio-
nem facere, quem ipsemet Delugo, ex Medio-
rum relatione, ait, evenire non posse.

36. Propter eandem rationem, si quis Pro-
fessus in Religione contraheretur modò di-
cto in fœminam nulliter professus fuisset, nec
esset cogendus, ut profiteretur apud Monia-
les, ut in simili dictum est modò n. 33.

37. Quod si quis jam initiatus Sacerdos si-
mili ratione decideret in fœminam, fuissetne
verus Sacerdos? Id enim hac occasione innue-
re, curiosum est.

Respondet Delugo loc. cit. ipsum fuisse
verum Sacerdotem, & Sacerdotis caracte-
rem per hujusmodi mutationem non amitte-
re, invalidè tamen in posterum consecraturum,
vel absoluturum à peccatis; sicuti, in-
quit, Anima Sacerdotis extra corpus charac-
terem servat, quia is est indelebilis, cum ta-
men non possit validè consecrari, quia exer-
citiium Ordinis conceditur Composito, id
est, homini, non verò solum animæ. Sed in
his nostrum non est pluribus immorari,

vel nostras considerationes
immiscere.

§. III.

Impotentia respectiva.

1. **P**OSSE dari Impotentiam, hoc est, posse personam aliquam esse ineptam ad actum conjugalem cum hac peculiare persona, licet cum aliis sit apta, scimus, & habemus in *Jure*. Nec obstat in eodem *Jure* alibi dici, fieri non posse, ut aliquis sit impotens cum una, & potens cum alia, non obstat, inquam, quia in hoc posteriore loco Textus loquitur de impotentia ex frigidityte, quæ certè, si est, respectu omnium est.

2. Triplici autem modo hæc respectiva Impotentia accidere contingit. Primò, ex improportione instrumentorum generationis, ut si fœmina, respectu instrumenti viri hujus, sit arcta, vel vir propter pinguedinem propè accedere ad vas mulieris non valeat. Secundò, ex Maleficio, tendente contra hanc personam particularem. Tertiò, ex quadam antipathia naturali circa hanc. Quæ tria capita latè explicant *Aversa*, *c* & *Pontius*. *d*

3. Dico jam, hanc impotentiam cum hac, si sit perpetua, esse impedimentum dirimens matrimonium contrahendum cum hac, vel, si cum illa contractum fuit, esse separandos conjuges, modo, quo dictum est §. 2. numero 5.

4. Dictum hoc certum est, quia Canones absolute, & sine distinctione impotentiam perpetuam constituunt impedimentum dirimens. Adde rationem, Ideò enim absoluta impotentia dirimit Matrimonium subsequens, quia persona, quæ ejusmodi impotentia laborat, non est apta ad actum generandi; sed idem est in respectiva pro hoc Matrimonio, ergo pro hoc impedimentum erit dirimens.

5. Si omnibus à prudentibus viris, & Matrimonii expensis, temporalis sit ejusmodi impotentia, eam non esse impedimentum dirimens, constat ex dictis. Quòd, si dubium adsit, num hæc sit perpetua, an temporalis, mox universaliter dicam §. sequenti.

§. IV.

Quomodo Iudicium ferendum sit, quando dubia apparet impotentia in Matrimonio; jam contracto.

1. **S**ÆPISIMÈ incertum est, an prædicta impotentia perpetua verè adsit inter conjuges legitimo Matrimonio unitos: Quæ ratione igitur hæc incertitudo, si pro foro conscientia, si pro foro externo evincenda est?

2. Pro foro conscientia. Quando dubium est, an Impotentia sit perpetua, an sit temporalis, poterunt conjuges pro tempore, id est, solum per triennium, commisceri, ut nimirum experiantur, an ipso temporis, & ætatis & circumstantiarum opportunitate cesserit impotentia, atque adeo evincatur. Nam in prædicto dubio habent conjuges jus inquirendi de potentia, vel impotentia, quæ aliter inquireri non potest, nisi copulam attentando: quod, si semen aliquando dispergatur, cum id sit per accidens, non erit culpa, ut mox iterum dicam nu. 8. Solum triennium dixi, nam tantum temporis prudenter præfixit Ecclesia requiri, & sufficere ad indagandam hanc veritatem. Post triennium igitur, si persistet impotentia, sunt separandi conjuges frigidis modo supra dicto. quando non sit dubium, sed spes verè probabilis consummandi copulam, dicam n. 8. cum Sanc.

3. Pro foro externo (cujus etiam non pauca faciunt, ut videbis, etiam pro interno) alia ratione procedendum est, quando conjuges conveniunt, fatendo impotentiam, alia verò, quando dissentiunt.

QUANDO CONVENIUNT.

4. In hoc casu, quamvis conveniant conjuges, affirmando impotentiam, si tamen ejus moralis saltem certitudo, per Medicos, & Matronas peritas modo supradicto non appareat, conjugibus fidem ne habeat statim Judex, nec Matrimonium invalidum statim pronunciet, nam ex communiore, ac probabiliore sententia tria præstanda & antea sunt. Primò, per tres annos continuos debent ejusmodi conjuges frequenter, (& quidem morali

Ri 3 frequen- diu tamen.

frequentia, & humana) experiri, an verè sint impotentes: id, quod faciunt, attentando copulam materialem. Secundò, iidem post dictos tres annos jurare debent, se coire, non potuisse, licet conati sint. Tertiò, debet accedere Testimonium septimæ manus, ut jura loquuntur, id est, debent septem propinqui ex parte viri, & septem ex parte feminae, vel in horum defectu totidem vicini, vel saltem quot haberi possunt, debent, inquam, jurare se credere conjuges verum dicere, dum ii jurant se per illum triennium copulam perficere non potuisse. Hæc dispositio merito à Sacris Canonibus statuta est, ne inter ipsos conjuges intercurrat aliqua fraus, vel collusio, & ne, si facilis fides habeatur, aliqua deceptio subleat. His ergo tribus conditionibus positis de invaliditate talis Matrimonii, sententiam Judex proferat.

5. Duo nota. Primò, si ante finem Triennii appareat certò physicè, vel moraliter impotentia perpetua, ut si apparerent virilia arida, &c. ut supra diximus, tunc non erit expectandus triennii finis, nec adhibendum Testimonium supradictum septimæ manus; hoc enim Testimonium requiritur, quando res est dubia, ut videbimus: sed si res certa sit, ad quid ejusmodi Testimonium? statim ergo ferenda est sententia à Judice de invaliditate Matrimonii, quia tunc subintrat doctrina data §. 2. n. 5.

a G. Hurt. Ita docet Hurtadus *a* contra Sanchez, & Pontium ab ipso citatos requirentes, etiam hic, septimæ manus Testimonium. Ratio autem Hurtadi, quæ est modò dicta, satis efficax mihi videtur.

6. Nota Secundò. Quandoam debet incipere ejusmodi triennalis experientia? Sanchez cum communi dicit, incipere à die intentatæ primæ copulæ; Pontius à die, quo Judex decernit, faciendam esse ejusmodi triennalem experientiam; Aversa à die, quem præfiget Judex, ut rationabilius judicabit; id enim totum Judicis arbitrio remittitur.

Ex iis sententiis. Prima est servanda, quando agimus pro foro conscientia juxta dicta nu. 2. Secundam, vel tertiam, (cum utraque sit probabilis) poterit, ut liber, amplecti Judex, imò etiam primam, quando illa uti, necessarium, seu opportunum ipse arbitrabitur, quod certè erit, si post multum tempus ad

Judicem acceditur, & interim conjuges experti copulam fuerunt.

7. Dum autem dicitur Triennium debere esse continuum, morali intelligatur modo (ut contra aliquos, requirentes continuitatem physicam, bene docet Diana *b*) id est, non b Diana magna interruptione facta, quod si magna 11. Tr. ob aliquem casum inte. cessit, suppleatur prudentis Judicis arbitrio, post triennium. Hurt. d.

8. Denique, si dum attentat conjux copulam, non potest intra vas semen emittere, sed dispergat extra, sanè non peccabit, quia hæc effusio ipsi voluntaria non est, sed per accidens sequitur ad experientiam, quam is legitimè facere valet. De qua re lege Sanchez, *c* qui addit, quamdiu verè probabilis spes est consummandi copulam, *d*, *e*, *f*, *g*, *h*, *i*, *k*, *l*, *m*, *n*, *o*, *p*, *q*, *r*, *s*, *t*, *u*, *v*, *w*, *x*, *y*, *z*, etiam per sex, etiam per plures annos, posse conjugem illam tentare, nam, si non est spes verè probabilis, sed solum dubia (quos terminos explicavi *d* supra) tunc profectò tentare copulam, conjux non poterit, nisi per triennium, ut jam dictum est nu. 2.

QUANDO DISSENTIUNT.

9. Si alter conjux affirmat, se esse potentem, quam potentiam negat alter, quid decernet Judex?

Respondeo, ac distingo duos casus. Primus casus. Si qui negat potentiam, reclamet statim, hoc est intra bimestre à Matrimonio contracto, afferatq; signa impotentiam physicè, vel moraliter certam ostendentia; debet illum Judex *e* audire, (deinde ex doctrina Sanchez, & Pontii, non verò Hurtadi, ut diximus *n*. 5.) recipere ejusdem juramentum, & insuper testimonium septimæ manus, modo supra *nu*. 4. explicato, & sic Matrimonium illud pronunciare invalidum, illudque dissolvere: At, si afferat signa nequaquam, modo dicto, certa, sed dubia, debet Judex illis conjugibus concedere triennalem experientiam, quo transacto, imò, & nondum transacto, si appareat certò impotentia, dissolvat Matrimonium: At verò, si adhuc remaneat dubia, quod mox dicam *nu*. 11. *§* 12.

10. Secundus casus. Si qui negat potentiam alterius, reclamet tardè, id est, post bimestre (etiam post annos) afferatque signa impotentia certa *f* physicè, vel moraliter (advertè *d*, *e*, *f*, *g*, *h*, *i*, *k*, *l*, *m*, *n*, *o*, *p*, *q*, *r*, *s*, *t*, *u*, *v*, *w*, *x*, *y*, *z*) Sanchez signa certa moraliter vocari hic ve-

ad similitudinem evidentiæ (tunc Judex, præcedentibus juramento negantis, & juramento septimæ manus, dissolvat eodem modo Matrimonium, quo in primo casu. Ita omnino, quoad dissolutionem puto cum Sanchez, a

a Sanchez. l. 1. e. Quem affert. sed non sequitur. q. 11. Hæc doctrina de hoc secundo casu est aliquantò magis controversa, quàm doctrina de casu primo, nam propterea eos duxi distinguendos. Dixi autem (quoad dissolutionem.) Nam, an necessariò adhibendum sit juramentum negantis, & Testimonium septimæ manus, recurrit doctrina Sanchez, & Pontii, illud requirentium, Hurradi verò non requirentis, ut vidimus n. 5.

Quod, si idem tardius reclamans affert signa, seu probationes dubias (reclamanti enim semper incumbet probare impotentiam alterius) ut tandem res decernatur, quarat Judex Testes spectatæ virtutis, qui fortè ab utroque conjugè audierint, ipsos potuisse, vel per triennium non potuisse matrimonium consummare, factisque cæteris probationibus per juramenta dicta nu. 4. cum sic potentia, vel impotentia jam moraliter constet (nisi aliud in contrarium advertatur ex circumstantiis) dissolvat Judex, vel sitmet Matrimonium. Si tamen his omnibus diligentis, exhibitis, vel illi Testes de eo audiri non possint, vel prudenti judicio, quàmvis illi habeantur, adhuc res non appareat certa moraliter, concedat Judex prædictam triennem experientiam, qua elapsa, si res adhuc dubia remaneat, vel etiam purè probabilis (id est, ea probabilitate, quæ non peringat ad certitudinem, quam explicui §. 1. n. 5. & 6.) confirmet Matrimonium, quia tunc non potest spoliare conjugem suo conjugè, nam ad spoliandum eum, qui est in possessione bona fide habita (ut habuit conjux, de quo loquimur, quando matrimonium sine ulla suspitione impotentia contraxit) non sufficit probabilitas, sed requiritur certitudo, multò magis in negotio Matrimonii, cujus valori est semper favendum, etiam post quodcunque tempus.

12. Quid, si proberur per certas probationes mala fides, nempe conjugem cum cognitione suæ impotentia matrimonium contraxisse?

Respondco. Profectò putarem, salvo pe-

nitore judicio, tunc esse Matrimonium à Jure dissolvendum, quia in eo casu conjugè non haberet possessio.

13. Denique iterum advertè, prædicta pro foro externo non tollere obligationem fori interni, quia conjuges, si verè cognoscant potentiam, vel impotentiam tenentur, vel persistere in Matrimonio, vel illud dissolvere, ut ex dictis patet. Hæc clarè sint dicta satis, nam latè agitata, sed profectò non parum implexa habes apud Sanchez, Pont. Hurr. Averf. Perez, aliosque apud eisdem, nec omittens Tancr. b multa in hoc argumentum afferentem contra Joan. Sanchez.

14. Illud ne tibi hac occasione excidat, sententiam de matrimonii invaliditate, etiam ter latam, etiam elapso quocunque tempore, nunquam transire in rem judicatam, id est, detecto errore, deberi retractari dictam sententiam, & iterum debere conjuges conjugi, etiam si transfissent ad secundas Nuptias, quia si illud primum fuit validum, hæc secundæ Nuptiæ nullæ fuerunt, & illud prius Matrimonium nulla humana potentia dissolvi potuit. Si bona, vel mala fide processerunt conjuges ad obrinendam dissolutionem Matrimonii ratione prædictæ impotentia, & deinde post legitimam sententiam appareat certò potentia, Matrimonium esse necessariò restabiliendum docet Sanchez, c sed Pontius d negat, si bona fide processerunt. Eos lege, & item Averfam e omnino.

§. V.

Impotentia, sive absoluta, sive respectiva, superveniens Matrimonio.

1. **S**uperveniens Impotentia Matrimonio jam legitimè contracto nequaquam illud dirimere potest, quia Matrimonium semel validum, semper est validum, & ita deciditur in jure. f Quod si in alio jure g videtur contrarium decidi, non ita est, quia in hoc secundo Textu locutio est de sponsalibus de futuro, vel de impotentia, quæ Matrimonium præcessit.

2. An autem Conjuges, quibus impotentia superveniat, licitè possint usum Matrimonii, quoad oscula, tactus, &c. exercere, si periculum pollutionis non adsit, concedit b Sanchez, & nos satis alibi i explicuimus.

Quando

b Vinc. Tancred. l. 7. de mat. D. præsertim 107. & 108.

c Sanchez. l. 7. d. 99. & 100. d Pont. lib. 7. c. 65. nu. 6. e Averfa l. c. A-

uerv. in casu nostro. f C. Hi, quò 32. qu. 7. g C. Quod proposuisti. ib.

h Sanc. l. 9. d. 44. n. 22. & latius ib. d. 17. n. 19. & 20. i Lib. 7. in Decal. c. 3. §. n. 37. & 38.

b Dicitur
11. 12.
ref. 1. 6.
Hurr.
22. d. 17.
n. 43. p.
c Sanchez.
d. 17. n.
e 38.
d. Spru.
I. a. n.
e. Ex lib.
c. de 17.
d.
f Sanchez.
d. 105.
5.

Quando, omnibus expensis, dubium est, an Impotentia perpetua præcesserit, unde sit dubium de validitate Matrimonii, an potius a *Sancti* l. subsecuta sit, vide latè apud Sanchez, & a-
7. matr. liolque.

a *Sancti* l. subsecuta sit, vide latè apud Sanchez, & a-
7. matr. d. 103. Re-
ginal. lib. 31. n. 105.
Aver. q. 13. matr.
sec. 4. Bo-
nac. q. 3. de matr. p.
13. n. 11.

CAPUT XIV.

Impedimentum XIII.

Raptus.

DE hoc Impedimento latè egi lib. 7. in Decal. c. 6. §. 6. an. 9.

CAPUT XV.

Impedimentum XIV.

Absentia Parochi, & Testium.

DE hoc agam, Deo favente, infra com- modius Tract. 4. ferè per totum latissi-
mè.

CAPUT XVI.

De Impedimentis solùm impediendi-
bus Matrimonium.

ERant hæc olim duodecim his versibus comprehensa:

*Ecclesia vetitum, nec non Tempus feri-
atum,*

*Atque Carechismus, sponsalia, jungito vo-
tum,*

Impediunt fieri, permittunt facta teneri.

Incestus, Raptus sponsæ, mors mulieris,

*Susceptor propria sobolis, mors presbyteralis,
Vel, si pœniteat solemniter, aut Monia-
lem*

*Accipit, prohibent hæc conjugium socian-
dum.*

Cum his ergo olim illicitè contrahebatur b *Sancti* l. 7. Matrimonium, sed validè. b Nunc partim d. 17. & à Tridentino, partim à consuetudine legiti-
communi- mè usurpata, reducta sunt ad quatuor, nam
per. propterea solùm hæc explicabo. Illa cætera videat Lector apud Doctores passim: Hæc autem quatuor (quorum duo sunt impedi-

menta admodum limitata) hoc versu com-
prehendere, in gratiam Tironum, volui.

*Sacratum tempus, Vetitum, Sponsalia, Vo-
tum.*

SACRATUM TEMPUS.

2. Tridentinum & limitans Canones an-
tiquos solùm prohibet (sub qua culpa suo
loco dicam infra d) ne ab Adventu Domini
usque ad Epiphaniam, & à die Cinerum
usque ad Dominicam in Albis inclusivè, ce-
lebrentur Benedictiones solennes Matrimo-
nii, & solennes traditiones Sponsæ ad do-
mum Sponsi cum multis lætitiæ signis. Non
ergo prohibet, iniri Matrimonia, vel con-
fectas denunciations fieri, vel privatas Tra-
ductiones & Sponsæ ad Sponsi domum: id,
quod indicavi, dum dixi modò, hoc impedi-
mentum esse valdè limitatum.

VETITUM.

3. Quando Episcopus, vel etiam Páro-
chus, ut notat Sanchez, f aliique, graviter
alicui prohibent etiam extra Judicium, ne
Matrimonium tunc contrahatur, sed differat-
ur ob aliquam rationabilem causam, puta,
ut interim cognoscatur de aliquo impedi-
mento diuinenti, vel, ut rixæ, & discordiæ
componantur, &c. licet validè, illicitè ta-
men graviter, contrahunt Matrimonium, &
debet Judex Ecclesiasticus g pœnam arbi-
trariam non obedientibus infligere.

4. Excommunicatus, sive Majori, sive Mi-
nori Excommunicatione, cum interdictus
sit, ut diceus in Tract. de Excommunica-
tione, recipere Sacramenta, illicitè etiam re-
cipiet Matrimonium, licet validè, ut ibidem
explicabimus.

5. Tempore autem interdicti prohibita
quidem sunt Benedictiones Matrimonii, non
tamen ipsius Matrimonii contractio, ut item
dicemus cum de Interdicto.

Ex dictis vides, quàm meritò dixerim,
hoc impedimentum esse limitatum, ac di-
minutum.

SPONSALIA.

6. Hoc tertium enim verò, ut & quartum,
sunt

sunt impedimenta, licet solum impedientia, absoluta tamen, & non limitata.

Si quis ergo cum aliqua persona contraxerit sponsalia, illicitè Matrimonium contrahet cum quacunque alia, nisi fortè antea, sponsalia priora, legitimè, dissoluantur: validè tamen dictum Matrimonium per verba de presenti contrahet, quia hoc impedimentum solum impedit, non dirimit Matrimonii contractionem.

7. Est autem de jure naturæ hoc impedimentum: quilibet enim debet stare promissis in contractibus onerosis. Verum de sponsalibus infra plura dicenda sunt.

VOTUM.

8. Hic nequaquam agimus de Voto solemnè Castitatis incluso in Professione Religiosa, vel Sacerdotio; illud enim Impedimentum dirimens est, juxta ea, quæ nuper vidimus, sed de Voto Castitatis simplicis nostra præsens est locutio, quod Impedimentum est solum impediens, quodque quatuor sub se peculiaria vota comprehendit, quorum aliqua directè aliqua indirectè Castitatem requirunt, & opponuntur Matrimonio, non quæ illud invalidum reddunt, sed illicitum. Sunt autem ea. Votum simplex Castitatis, Votum non ducendi uxorem, seu vitam celibem agendi, Votum ingrediendi Religionem, Votum suscipiendi Ordinem Sacrum. Est autem hoc Impedimentum de jure naturæ, quilibet enim obligatur, vota, quæ Deo promittit, adimplere.

CAPUT XVII.

Aliquot quæstiones pertinentes universaliter ad prædicta Impedimenta.

§. I.

QUÆSTIO PRIMA.

Quanam specie peccati peccet, qui cum impedimento dirimente copulam habet, vel Matrimonium contrahit.

Hunc peccare mortaliter, dictum est sepe: At nunc scire Lector cupit, quanam peccati specie? Clarioris gratia sequentibus quatuor dictis huic desiderio faciam satis.

Tantumvis de Sacramento.

2. Dictum Primum. Si duæ personæ non conjugatæ, vir scilicet, & mulier aulio impedimento dirimente affecti copulam habeant, ea specie malitiæ peccant, quod affert ex se peccatum, quod committunt. V. g. duæ personæ liberæ non consanguineæ peccabunt sola fornicationis specie.

3. Dictum secundum. Adveniente, seu considerato impedimento, si vir, & mulier copulam habeant, ultra malitiam, quam ex se ejusmodi copula affert, contrahent aliam, quam fortè affert impedimentum, v. g. quando vir, & mulier sunt consanguinei, si copulam habeant, ultra speciem peccati fornicationis, contrahent peccatum Incestus. Unde, si antea vir, & mulier fuissent extranei, sed postea, vel Votum, vel affinitas aliqua ipsis superveniret, certè, quamvis antea eorum copula fuisset solum fornicaria; tamen deinde sacrilegia erit, vel incestuosa, & sic de similibus. Idem dic, si iidem cum Impedimento dirimente contrahant, & deinde commisceantur; cum enim Matrimonium illud sit nullum, remanent eadem malitiæ, quæ erant antea.

4. Dixi (*Quam fortè affert impedimentum*) nam aliquando illam novam malitiam non affert: error v. g. in persona malitiam aliam novam asserere non solet; si enim putans se habere copulam cum Maria libera, invenias eam fuisse Antoniam item liberam, sanè solam malitiam simplicis luxuriæ à te contractam esse, nemini esse dubium potest. Pari modò in Impedimento Raptus: Tridentinum enim voluit, ut irritum esset Matrimonium inter Raptorem, & Raptam quamdiu rapta est in potestate Raptoris, idque voluit ob libertatem Matrimonii. Iam si Rapiens, & Rapta, communi consensu copulam deinde habeant, fornicationis solam malitiam contrahent, quia motivum propter quod Ecclesia Matrimonium inter has personas invalidum reddidit, fuit libertas Matrimonii, quod motivum nunc non addit aliquam rationem novæ malitiæ supra simplicem fornicationem. Idem denique in impedimento Criminis; Ecclesia enim sancivit, ne vir, & foemina convenientes ad occidendum alterutrum conjugem eo animo, ut inter se Matrimonium contrahant, validè illud incant, idque sancivit in poenam delicti, & ad præcavendum, ne spe Matrimonii simile delictum committatur. At hoc motivum nullam novam malitiæ speciem addit, &c.

§s

§. Di-

5. Dictum tertium. Prædicti, qui Matrimonium contrahunt cum impedimento dirimente quocunque, sive Jure naturæ, sive Ecclesiastico inducto, ultra nullitatem Matrimonii, peccant etiam contra illas virtutes, ratione, quarum adest illud impedimentum. Si n. v. g. sint consanguinei, Matrimonium attentando faciunt contra reverentiam debitam consanguineis, dum volunt illud, quod ipsis est impossibile, & quod ob motum talis virtutis ipsis est prohibendum Multo magis, quia sic habent animum urendi consanguineo pro conjugee; & si impotentes sint ad prolem, habent animum peccandi contra naturam, & si conjugati, contra justitiam, adulterando, &c. Hos tamen non peccare peccato inobediencie puto, cum Perez loc. cit. quia non quælibet transgressio præcepti affert malitiam peculiarem contra Obedientiam, nisi, quando fit expresso animo non obediendi, vel nisi prohibitio sit facta à Superiore, ut ipsi obediatur, quæ hic non adesse, supponimus.

6. De Impedimentis solum impediendis, Dico, quamvis cum illis valide Matrimonium in eatur, peccari tamen à contrahente Matrimonium; cum illis, inquam, quatuor, quæ hodie durant. Nam cum primo fit contra promissionem datam Sponsæ, cum secundo fit contra Votum factum Deo, cum tertio, & quarto, contra prohibitionem, qua Episcopus, vel Parochus tibi distulit Matrimonium.

7. At inquires. Peccaturne peccato sacrilegii, quatenus, qui contrahunt cum impedimento dirimente, injuriâ faciunt Sacramento Matrimonii, quod nulliter suscipiant?

8. Respondeo. Ita putat Coninck, & alii que sicuti peccat, quando nulliter cætera Sacramenta conficere quis attentat, ut, si quis baptizaret sine debita forma, vel materia. Certè Fideles, quando contrahunt Matrimonium cum impedimento dirimente, sciunt, sic se, non solum irritum reddere contractum civilem Matrimonii, verum etiam Sacramentum illi contractui à Christo Domino annexum.

9. Negat Sanchez b cum aliis, quia irritatio cujus nunc dictæ personæ sunt causæ, cæteris, dumtaxat in ipsum contractum civilem; ipsi enim solum hunc contractum nullum faciunt, esto sequatur deinde, in eo actu non adesse rationem Sacramenti. c Utraque sententia probabilis est.

Coninck
d. 30. d. 2.
nu. 18. A
ver. q. 9.
sec. 5.
b Sanc. ib.
n. 1. Perez
ibid. G.
Hurt. d.
12. diff. 3.
n. 11. Diâ.
p. 3. r. 4.
xref. 297.
c Lege Pe-
rez. d. 22.

§. II.

QUÆSTIO SECUNDA.

An, qui metu gravi coactus Matrimonium cum impedimento dirimente contrahit, valide contrahat, & licite?

1. Quoad Primum, id est, quoad valorem convenimus omnes, cum omnino abesse ab ejusmodi Matrimonio ex gravi metu contracto: non solum ob rationem, quam infra dicemus, universalem, quia omne Matrimonium, etiam nullo impedimento contractum; irritum est, si ex metu gravi contractum, modo ibidem explicando; Verum etiam ex peculiari ratione ducta impedimentis dirimentibus.

2. Et quidem ratio peculiaris pro Impedimentis Jure naturæ inditis est manifesta; Næ si personæ Jure naturæ sunt inhabiles, Pater v. g. est inhabilis ad contrahendum Matrimonium cum Filia, numquid metus habilitatem illam dare illis potest? At ratio peculiaris pro impedimentis ab Jure Ecclesiastico inductis difficilior est, & difficultas ducitur ex ea communi doctrina, quod præcepta Ecclesiæ non obligant cum tanto rigore, & cum periculo magni mali, quale malum supponimus adesse, quando ex gravi metu quis Matrimonium contrahere cogitur. Quare tunc præceptum Ecclesiæ, quod induxit tale impedimentum, non obligabit, & consequenter tunc nullum impedimentum erit.

3. Varias rationes fortasse minus aptas invenies apud Doctores; Illam ego, post diligentem considerationem, esse, puto. Quando dicimus, Ecclesiæ præcepta non obligare, ubi magna est difficultas, mali que magni periculum, sensus est, quod Fideles illa præcepta tam difficilia transgrediendo, non peccent: At non est sensus, quod illa, quæ ipsa Ecclesiæ, immo, & Princeps Sæcularis legitime decernit, & vult, esse talia, talia non sint respectu patientis gravem metum. Secus enim contractu Minoris factus ex timore sine auctoritate Judicis, validus esset, quod nemo dixit: nam timor magni mali excusat quidem ab obsequiis præceptis, sed non propterea tollit, talem esse actum in se, qualem pronuntiat legitimus Superior, qui cum actum, sive spon-

te, si-

te, si ve metu factum, annullat. Certè pari modo, qui cum ignorantia inculpabili impedimenti contrahit Matrimonium non peccat durante ignorantia, sed tamen invalidè & cō-

a Sanc. lib. 2. d. 38. c. 1. trahit, quia ignorantia non facit personas ex communi- ter ex C.

Inquest. 1107 de sct. excomm. C. Li- teras. De Resit. spo- liator.

4. Quoad secundum, an metu gravi contra- hens Matrimonium cum impedimento diri- mente illicitè agat? Dico, illicitè quidem gra- viter agere, quando contrahit cum animo u- tendi conjugio, sic contracto, vel cum animo cohabitandi cum conjugè, cum periculo in- continentia. Patet, quia hic animus, pecca- minosus manifestè est. At si hic animus desit, est distinguendum; quando enim contrahis cum impedimentis Jure Ecclesiastico consti- tutis, ne venialiter quidem peccas, quia tunc, si esset peccatum, idèd esset, quia fieret contra præceptum positivum Ecclesiæ veterantis, ne quis attentet contrahere Matrimonium cum impedimento, at præcepta positiva Ecclesiæ, ut dictum est, non obligant cum tanto peri- culo gravis mali, ergo &c. Et ita docent com- muniter Sanchez, b Coninck, G. Hurr. aliique.

b Sanc. Co- ninck, G. Hurr. eos citans d. 12. diff. 4.

5. At verò in eodèd casu, quo dictus pra- vus animus deest, quando ex dicto metu con- trahis cum impedimentis Jure naturæ consti- tutis v. g. cum impotentia, vel tu Pater cum tua filia, sunt duæ sententiæ Altera (quam ha- bet G. Hurradus, & sequiturque Perez d) docet

c G. Hurr. d. 12. diff. 4.

te semper peccare mortaliter, quia (inquit) tunc contrahere, est contra jus naturale pro- d) Perez d. 12. sec. 5.

hibens Matrimonium. Altera (quam sustinet Sanchez & sequiturque Coninck, f & Castro- palaus g) docet, te, ne venialiter quidem, pec- care, eo potius modò, quo te non peccate, di- e Sanc. lib. 7. matr. d. 12. nu. 3.

ctum est num. præcedente in impedimentis ab Ecclesia constitutis. Ratio est, quia (inquit)

f Coninck d. 30. n. 19 de, & ex alia ille solus inefficax consensus fa- g Castrop. tis à peccato liberatur ex capite dicti metus,

Equidem hanc posteriorem sententiam pro- h) Castrop. babiliorè existimo.

6. Verùm urget Hurradus. Intentare id

facere, quod jure naturæ prohibitum est, est

intrinsecè malum, quale esset v. g. intenta- re homicidium Innocentis. Sed intentare

Matrimonium cum impedimento dirimen- te est intrinsecè malum; ergo excusari nun- quam, ne ex gravissimo quidem mortis me- tu, potest?

Respondè, Distinguendo Majorem: in-

tentare id facere, quod prohibitum est jure naturæ, v. g. homicidium Innocentis cum animo volendè illud facere, est intrinsecè malum, concedo Majorem; cum animo illud nolendi facere, & cum certitudine, quod non faciet, est intrinsecè malum, nego Majorem, abstrahendo ab alio inconvenienti. Neque e- nim condemnabis eum, qui metu suæ mortis adactus, fingeret occidere Innocentem, projiciendo v. g. contra illum sagittam, sciens certò, nullum illi se damnum allaturum, hæc enim non esset vera attentatio homicidii, sed solùm, quasi illusoria quædam attentatio, quam licitè exhibere possum, ut ego mor- tem evitem. Quoniam ergo meritosè con- trahens cum dicto impedimento scit pro. coto, se nullum celebrare Matrimonium, illa non erit vera attentatio Matrimonii, atque adeo erit talis actio digna, quæ à metu gravi excusari à peccato possit. Atque hæc ad de- fendendam sententiam Sanchez merito dicta fiat.

7. Quòd si sciens, te nullum celebrare Matrimonium, adhuc contra jus velis verè contrahere, tunc profectò non est mirum, si pecces, ut etiam peccares, si similem animum habens, contraheres cum impedimento indu- cto ab Ecclesia: nam tunc esset nolle obedire legi, & animum fornicandi habere, &c.

8. Quid si prædictus impeditus jure na- turæ putares, te verè contrahere posse, & propterea metu coactus contraheret?

Respondè, hunc multò minus peccatu- rum, quia bona fides cum invincibiliter ig- norantem excusat; ea tamen fide ablata, ip- sum se gerere non posse, ut conjugem, satis supra monuimus.

9. Affectum impedimento solùm impe- diente, nec peccare in prædicto metu, si ab- sint pericula, & inconvenientia dicta num. 4. similis ratio persuadet, nam, & ipsum tunc invalidum est, non quidem ex ratione talis generis impedimenti, sed ex ratione univer- sali infra, ut diximus, explicanda, quod scilicet omne Matrimonium est nullum, si ex metu gravi contrahatur.

§. III.

Quis putans impedimentum adesse cum tamen non adsit, an valide contrahat?

DE hac quaestione commodius agemus infra Tract. 4. c. 2. §. 2.

§. IV.

Quam peccam incurrant contrahentes cum impedimento?

BREVIter. Præter peccatum, quando adest impedimentum solum impediens, & præter peccatum, & invaliditatem Matrimonii, quando adest impedimentum dirimens, nulla pœna ipso facto universaliter incurritur ab impeditis, Matrimonium, non prævia dispensatione, contrahentibus.

Dico (universaliter) nam incurritur ex-

communicatio ipso facto, sed non reservata in iis casibus, qui habentur in Clementina unica de consanguinitate, his verbis:

Eos, qui scienter in gradibus consanguinitatis, & Affinitatis Constitutione Canonica interdicti, aut cum Monialibus contrahere Matrimonium non verentur, nec non Religiosos, & Moniales, & Clericos in Sacris constitutos Matrimonium contrahentes, excommunicationis sententia, ipso facto, decernimus subjacere.

Cum autem hæc Constitutio alia Impedimento non meminerit, ad illa ex Regula Generali, quod odia sunt restringenda, extendi nequaquam debet. Ita Averfa. a Unde ex eodem principio rectè Pontius b docet, hac excommunicatione non affici eos, qui cum obstringantur vinculo Cognationis legalis, vel spiritualis Matrimonium inter se contrahunt, quia Constitutio solum meminit Consanguinitatis, & Affinitatis.

a Comp. g. 9. de mat. sac. p. 7. Deum. b Pont. li. 7. matr. 41. n. 3.

TRACTATUS SECVNDVS DE DISPENSATIONE IMPEDIMENTORVM MATRIMONII.

CAPUT I.

Quid sit Dispensatio, & qua ratione interpretanda?

2 Gloss. C. Requiritis i. qu. 7. V. ut pleriq. & ap. Sac. li. 8. matr. d. 1. nu. 2. Castrop. T. 1. tr. 3. d. 6. p. 1. n. 2. alitque ap. Dian. p. 2. tract. 3. Res. 1. C. 1. de filii præs. in 6. Sanc. lo. ci.

DISPENSATIO est iuris a relaxatio facta cum cognitione cause ab eo, qui potest relaxare. Clarius: Est actus Iurisdictionis, quo, pro aliquo peculiari casu, vel persona, tollitur obligatio alicujus legis, ea lege interim in suo robore pro aliis remanente.

2. Hæc igitur dispensatio strictè b est interpretanda, salva semper proprietate verborum. Ratio est, quia natura dispensationis est

contra jus commune, illud enim tollit pro aliquo casu, vel persona particulari; ergo est odiosa juri, atque adeò bono communi, propter quod latum est jus; ergo quanto minus potest, debet extendi.

3. Hinc sequitur, etiam dispensationes Matrimoniales, de quibus loquimur, debere strictè interpretari: jam enim etiam ipsæ vulnerant jus commune, & ita sustinet communis opinio. Nihilominus Merolla d cum aliis e tenet, has largam habere interpretationem. n. 30. Ratio est, inquit, quia ex communi doctrina, d Merolla quando per aliquam dispositionem redimus T. 2. ad observantiam juris, illa dispositio non est odiosa juri, sed illi favens, quia jam illud servat: Sed per Dispensationes Matrimoniales redimus ad jus natura, concedentis amplissimam

2 D. 2. 17. 32. b. 5. c. d. S. u. de l. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62.